

1949 M. RUGPJŪČIO 12 D. ŽENEVOS KONVENCIJŲ PAPILDOMAS PROTOKOLAS DĖL TARPTAUTINIŲ GINKLUOTŲ KONFLIKTŲ AUKŲ APSAUGOS (I PROTOKOLAS)

PREAMBULĖ

Aukštosios susitariančiosios šalys, skelbdamos savo nuoširdų norą matyti taikiai gyvenančias tautas,

primindamos, kad kiekviena valstybė, laikydamosi Jungtinių Tautų Organizacijos Įstatų, tarptautiniuose santykiuose privalo susilaikyti nuo grasinimo jėga ar jos panaudojimo prieš bet kurios šalies suverenitetą, teritorinį vientisumą ar politinę nepriklausomybę, taip pat nuo kitų veiksmų, nesuderinamų su Jungtinių Tautų Organizacijos tikslais,

manydamos, jog būtina patvirtinti ir išplėtoti nuostatas, užtikrinančias ginkluotų konfliktų aukų apsaugą, ir numatyti priemones, kurios būtų efektyviai vykdomos,

skelbdamos, jog yra įsitikinusios, kad niekas iš šio protokolo ar 1949 m. rugpjūčio 12 d. Ženevos konvencijų negali būti suprasta kaip įteisinimas ar sankcionavimas kokio nors agresijos akto ar kitokio jėgos panaudojimo, nesuderinamo su Jungtinių Tautų Organizacijos Įstatais,

patvirtindamos, kad 1949 m. rugpjūčio 12 d. Ženevos konvencijų ir šio protokolo nuostatos turi būti tiksliai taikomos bet kokiomis sąlygomis visiems asmenims, kurie yra ginami šių dokumentų, nepaisant ginkluoto konflikto pobūdžio ar kilmės, arba dėl priežasčių, kurias nurodo konflikto šalys ar yra joms priskiriamos,

susitarė, kad:

I DALIS BENDROSIOS NUOSTATOS

1 STRAIPSNIS

Bendrieji principai ir taikymo sritis

1. Aukštosios susitariančiosios šalys įsipareigoja gerbti šį protokolą ir užtikrinti, kad jo būtų laikomasi bet kokiomis sąlygomis.

2. Šiame protokole ar kituose tarptautiniuose susitarimuose nenumatytais atvejais civilius ir kombatantus gina ir jiems galioja tarptautinės teisės principai, susiformavę pagal papročius, žmogiškumo principus ir visuomenės sąžinės reikalavimus.

3. Šis protokolą, papildantis 1949 m. rugpjūčio 12 d. Ženevos konvencijas dėl karo aukų apsaugos, taikomas šioms konvencijoms bendrame 2 straipsnyje nurodytomis situacijomis.

4. Ankstesniame punkte minimos situacijos apima tuos ginkluotus konfliktus, kai tautos kovoja su kolonijine valdžia, svetimšalių okupacija ir rasistiniais režimais, kad galėtų naudotis apsisprendimo teise, kurią užtikrina Jungtinių Tautų Įstatai ir Tarptautinės teisės principų deklaracija dėl taikių santykių ir valstybių bendradarbiavimo pagal Jungtinių Tautų Įstatus.

2 STRAIPSNIS

Sąvokos

Šiame protokole:

a) „Pirmoji konvencija“, „Antroji konvencija“, „Trečioji konvencija“ ir „Ketvirtoji konvencija“ atitinkamai reiškia 1949 m. rugpjūčio 12 d. Ženevos konvenciją dėl sužeistųjų ir ligonių padėties veikiančiose armijose pagerinimo; 1949 m. rugpjūčio 12 d. Ženevos konvenciją dėl sužeistųjų, sergančiųjų ir skęstančiųjų ginkluotųjų pajėgų narių jūrose padėties pagerinimo; 1949 m. rugpjūčio 12 d. Ženevos konvenciją dėl elgesio su karo belaisviais; 1949 m. rugpjūčio 12 d. Ženevos konvenciją dėl civilių apsaugos karo metu; „konvencijos“ reiškia visas keturias 1949 m. rugpjūčio 12 d. Ženevos konvencijas dėl karo aukų apsaugos;

b) „tarptautinės teisės normos, taikomos vykstant ginkluotiems konfliktams“ reiškia ginkluotų konfliktų metu taikomas normas, nustatytas tarptautiniuose susitarimuose, kurių dalyvės yra konflikto šalys, taip pat visuotinai pripažintus tarptautinės teisės principus ir normas, taikomus vykstant ginkluotiems konfliktams;

c) „valstybė globėja“ reiškia neutralią ar kitą konflikte nedalyvaujančią valstybę, kurią paskyrė viena iš konflikto šalių ir pripažino priešiška šalis, o ji pati sutiko vykdyti tas funkcijas, kurios patikimos valstybei globėjai pagal konvencijas ir šį protokolą;

d) „pareigų perėmėja“ reiškia organizaciją, kuri veikia vietoj valstybės globėjos pagal 5 straipsnį.

3 STRAIPSNIS

Taikymo pradžia ir pabaiga

Nepažeidžiant nuostatų, kurios taikomos bet kuriuo metu:

a) konvencijos ir šis protokolas taikomi prasidėjus kiekvienai situacijai, nurodytai šio protokolo 1 straipsnyje;

b) konvencijos ir šis protokolas nebetaikomi konflikto šalių teritorijose, kai nutraukiami karo veiksmai, o okupuotoje teritorijoje – kai nutraukiama okupacija, išskyrus asmenis, kurių galutinis išlaisvinimas, repatriacija ir teisių atkūrimas įvyks vėliau. Šie asmenys toliau naudojami atitinkamų Konvencijos nuostatų ir šio protokolo teikiama apsauga, iki bus galutinai išlaisvinti, repatrijuoti ar atkurtos jų teisės.

4 STRAIPSNIS

Konflikto šalių teisinis statusas

Konvencijų ir šio protokolo taikymas, taip pat juose numatytų susitarimų sudarymas nepakeičia konflikto šalių teisinio statuso. Nei teritorijos okupacija, nei konvencijų ir šio protokolo taikymas nepakeičia tos teritorijos teisinio statuso.

5 STRAIPSNIS

Valstybių globėjų skyrimas ir jų pareigų perdavimas

1. Konflikto šalys privalo nuo pat konflikto pradžios garantuoti konvencijų ir šio protokolo taikymą bei kontrolę, naudodamosi valstybių globėjų sistema, įskaitant, *inter alia*, ir paskyrimą bei pripažinimą pagal toliau pateiktus punktus. Valstybės globėjos privalo saugoti konflikto šalių interesus.

2. Nuo tada, kai prasideda 1 straipsnyje minima situacija, kiekviena konflikto šalis nedelsdama paskiria valstybę globėją tam, kad būtų vykdomos konvencijos ir šis protokolas, taip pat tuo tikslu nedelsdama leidžia jos pripažintai valstybei globėjai veikti, kai ją paskyrė priešiška šalis.

3. Jeigu valstybė globėja nepaskirta ar nepripažinta nuo tada, kai prasidėjo 1 straipsnyje nurodyta situacija, Tarptautinis Raudonojo Kryžiaus komitetas, nepažeisdamas jokios kitos nešališkos humanitarinės organizacijos teisės taip pat elgtis, siūlo savo geranoriškas paslaugas konflikto šalims, kad nedelsiant būtų paskirta valstybė globėja, su kurios paskyrimu konflikto šalys sutinka.

Tuo tikslu jis gali, *inter alia*, kreiptis į kiekvieną šalį su prašymu pateikti sąrašą bent penkių valstybių, kurias ta šalis laiko priimtinais būti valstybe globėja, ir veikti jos vardu santykiuose su priešiška šalimi, ir gali prašyti kiekvienos priešiškos šalies pateikti sąrašą bent penkių valstybių, kurias ji sutiktų pripažinti pirmosios šalies valstybe globėja; tokie sąrašai turi būti perduoti šiam komitetui per dvi savaites nuo prašymo gavimo; jis lygina juos ir siekia kurios nors abiejuose sąrašuose minėtos valstybės sutikimo.

4. Jeigu, nepaisant šių pastangų, valstybė globėja neatsiranda, konflikto šalys nedelsdamos sutinka su siūlymu perimti valstybės globėjos pareigas. Šį siūlymą gali pateikti Tarptautinio Raudonojo Kryžiaus komitetas ar bet kuri kita organizacija, kuri garantuoja savo nešališkumą ir efektyvią veiklą po atitinkamų konsultacijų su minėtomis šalimis ir atsižvelgia į šių konsultacijų rezultatus. Toks pareigų perėmėjas veikia konflikto šalių sutarimu; konflikto šalys deda visas pastangas, kad padėtų perėmėjui vykdyti konvencijose ir šiame protokole numatytas užduotis.

5. Pagal 4 straipsnį valstybių globėjų paskyrimas ir pripažinimas, kad jos galėtų vykdyti konvencijas ir šį protokolą, nekeičia konflikto šalių ar bet kurios teritorijos, taip pat okupuotos, teisinio statuso.

6. Tai, kad konflikto šalys palaiko diplomatinis santykius ar trečiajai valstybei patikima ginti vienos iš šalių ir jos piliečių interesus, laikantis tarptautinės teisės normų, reglamentuojančių diplomatinis santykius, nėra kliūtis paskirti valstybę globėją taikyti šias konvencijas ir šį protokolą.

7. Kaskart, kai šiame protokole minima valstybė globėja, turimas omenyje ir valstybės globėjos pareigų perėmėjas.

6 STRAIPSNIS

Kvalifikuotas personalas

1. Aukštosios susitariančiosios šalys siekia, taip pat ir taikos metu, nacionalinių Raudonojo Kryžiaus (Raudonojo Pasmėnlio, Raudonojo Liūto ir Saulės) draugijų padedamos parengti kvalifikuotą personalą, padėsiantį taikyti konvencijas bei šį protokolą ir ypač valstybėms globėjoms atlikti savo pareigas.

2. Telkti ir parengti tokį personalą yra valstybių jurisdikcija.

3. Tarptautinis Raudonojo Kryžiaus komitetas teikia aukštosioms susitariančiosioms šalims taip parengtų asmenų sąrašus, kuriuos jos galės būti sudariusios ir jam tuo tikslu perdavusios.

4. Dėl šių asmenų darbo už šalies teritorijos ribų kiekvieną kartą sprendžiama specialiais suinteresuotųjų šalių susitarimais.

7 STRAIPSNIS

Susitikimai

Šio protokolo depozitarijus, vienos ar kelių aukštųjų susitariančiųjų šalių prašomas ir pritariant daugumai aukštųjų susitariančiųjų šalių, sušaukia visų šių šalių susitikimą bendriems konvencijų ir šio protokolo taikymo klausimams aptarti.

II DALIS

SUŽEISTIEJI, LIGONIAI IR ASMENYS, PATYRĘ LAIVO SUDUŽIMĄ

I SKYRIUS

BENDROJI APSAUGA

8 STRAIPSNIS

Terminija

Šiame protokole:

a) „sužeistieji“ ir „ligoniai“ – asmenys, tiek kariškiai, tiek ir civiliai gyventojai, kuriems dėl traumos, ligos ar kito fizinio ar psichinio sutrikimo ar negalios reikia medicinos pagalbos ar priežiūros ir kurie susilaiko nuo bet kokių karo veiksmų. Šie terminai apima ir kūdikius, ir kitus asmenis, kuriems tuo metu reikalinga skubi medicinos pagalba arba priežiūra, pavyzdžiui, nėščias moteris ar nusilpusius, susilaikančius nuo bet kokių karo veiksmų;

b) „asmenys, patyrę laivo sudužimą“ – asmenys, ir kariškiai, ir civiliai gyventojai, kuriems gresia pavojus jūroje ar kituose vandenyse dėl nelaimės, atsitikusios jiems patiems ar juos gabenusiam laivui ar orlaivui, ir kurie susilaiko nuo bet kokių karo veiksmų. Šie gelbėjami asmenys laikomi patyrusiais laivo sudužimą iki tol, kol jie, remiantis konvencijomis ar šiuo protokolu, įgis kitokį statusą, jeigu jie ir toliau susilaikys nuo bet kokių karo veiksmų;

c) „medicinos personalas“ – asmenys, paskirti konflikto šalies vien medicinos tikslams, išvardytiems e papunktyje, arba medicinos daliniams administruoti ar sanitariniam transportui valdyti ir tvarkyti. Šie paskyrimai gali būti ir nuolatiniai, ir laikini.

Šis terminas apima:

i) konflikto šalies medicinos personalą, ir karinį, ir civilius gyventojus, įskaitant ir personalą, nurodytą Pirmojoje ir Antrojoje konvencijose, ir personalą, paskirtą civilinės gynybos organizacijoms;

ii) medicinos personalą nacionalinių Raudonojo Kryžiaus (Raudonojo Pasmėnlio, Raudonojo Liūto ir Saulės) draugijų, taip pat kitų nacionalinių savanoriškos pagalbos draugijų, kurios yra pripažintos ir konflikto šalies įgalios;

iii) medicinos dalinių ar sanitarinio transporto, numatytų 9 straipsnio 2 punkte, medicinos personalą;

d) „religinis personalas“ – kariškiai ir civiliai, tokie kaip kapelionai, atliekantys vien savo tarnystės darbą ir skiriami į:

i) ginkluotąsias konflikto šalies pajėgas;

ii) medicinos dalinius ar konflikto šalies sanitarinį transportą;

iii) medicinos dalinius ar sanitarinį transportą, numatytus 9 straipsnio 2 punkte;

iv) konflikto šalies civilinės gynybos organizacijas.

Religinis personalas gali būti paskirtas nuolatiniam arba laikinam darbui; jam taikomos atitinkamos k papunkčio nuostatos;

e) „medicinos daliniai“ reiškia įstaigas ar kitus dalinius, ir karinius, ir civilinius, sukurtus medicinos tikslams, būtent – ieškoti, surinkti, transportuoti, diagnozuoti ir gydyti, įskaitant ir pirmosios pagalbos teikimą, sužeistuosius, ligonius ir asmenis, patyrusius laivo sudužimą, arba ligoms išvengti. Šis terminas apima, pavyzdžiui, ligonines ir kitus panašius dalinius, kraujo perpylimo stotis, medicinos profilaktikos centrus ir institutus, medicinos saugyklas ir tokių dalinių medicinos bei farmacijos sandėlius.

Medicinos daliniai gali būti stacionarūs arba kilnojantieji, nuolatiniai arba laikinieji;

f) „medicininis transportavimas“ reiškia sužeistųjų, ligonių ar asmenų, patyrusių laivo sudužimą, taip pat medicinos ir religinio personalo, medicinos įrangos bei atsargų, ginamų konvencijų ir šio protokolo, gabenimą sausuma, vandeniū ar oru;

g) „sanitarinis transportas“ reiškia visokias transporto priemones, ir karines, ir civilines, nuolatinės arba laikinas, skirtas vien medicininiam transportavimui ir kontroliuojamas konflikto šalies kompetentingos valdžios institucijos;

h) „transporto priemonės“ reiškia visas sausumos transporto priemones, naudojamas medicininiam transportavimui sausuma;

i) „sanitariniai laivai ir plaukiojančios priemonės“ reiškia visas vandens transporto priemones, naudojamas medicininiam transportavimui vandeniū;

j) „sanitariniai orlaiviai“ reiškia visas oro transporto priemones, naudojamas medicininiam transportavimui oru;

k) „nuolatinis medicinos personalas“, „nuolatiniai medicinos daliniai“ ir „nuolatinės sanitarinio transporto priemonės“ reiškia tai, kas skirta tik medicinos tikslams nenustatytam laikotarpiui. „Laikinis medicinos personalas“, „laikinieji medicinos daliniai“ ir „laikinosios sanitarinio transporto priemonės“ reiškia tai, kas skirta tik medicinos tikslams nustatytiems periodams per visą tokį laikotarpį. Jei nėra nustatyta kitaip, terminai „medicinos personalas“, „medicinos daliniai“ ir „sanitarinio transporto priemonės“ apima ir nuolatinės, ir laikinas kategorijas;

e) „skiriamoji emblema“ reiškia skiriamąjį Raudonojo Kryžiaus, Raudonojo Pasmėnulio ar Raudonojo Liūto ir Saulės baltame fone emblema, naudojamą medicinos dalinių ir sanitarinio transporto ar medicinos ir religinio personalo bei įrangos ar atsargų apsaugai;

m) „skiriamasis signalas“ reiškia kiekvieną signalą ar pranešimą, skirtą tik medicinos daliniams, sanitariniam transportui atpažinti, remiantis šio protokolo I priedo III skirsniu.

9 STRAIPSNIS

Taikymo sritis

1. Ši dalis, kurios nuostatos skiriamos sužeistųjų, ligonių ir asmenų, patyrusių laivo sudužimą, būklei pagerinti, taikoma visiems asmenims, patenkantiems į 1 straipsnyje nurodytą situaciją, neatsižvelgiant į jokių rasės, odos spalvos, lyties, kalbos, religijos ar įsitikinimų, politinių ar kitų pažiūrų, nacionalinės ar socialinės kilmės, turtinės padėties, gimimo ar kitokio statuso skirtumus arba kokius nors kitus analogiškus kriterijus.

2. Pirmosios konvencijos 27 ir 32 straipsnių atitinkamos nuostatos taikomos nuolatiniais medicinos daliniams ir sanitariniam transportui (išskyrus laivus-ligonines, kuriems taikomos Antrosios konvencijos 25 straipsnio nuostatos) ir jų personalui, paskirtam konflikto šaliai humanistiniais tikslais:

- a) neutralios valstybės ar kitos valstybės, nesančios konflikto šalimi;
- b) pripažintos ir įgaliotos tokios valstybės pagalbos draugijos;
- c) nešališkos tarptautinės humanitarinės organizacijos.

10 STRAIPSNIS

Apsauga ir priežiūra

1. Visi sužeistieji, ligoniai ir asmenys, patyrę laivo sudužimą, kokiai šaliai jie bepriklausytų, turi būti gerbiami ir saugomi.

2. Bet kokiomis sąlygomis su jais turi būti elgiamasi humaniškai, jiems nedelsiant turi būti suteikta tokia visokeriopa medicinos pagalba ir priežiūra, kokia tik praktiškai įmanoma ir kokios reikia dėl jų sveikatos būklės. Jų negalima išskirti jokių kitų pagrindų, išskyrus medicininį.

11 STRAIPSNIS

Asmenų apsauga

1. Jokiu nepagrįstu veiksniu ar neveikimu negali būti keliamas pavojus fizinei ar psichinei sveikatai ar neliečiamumui asmenų, kurie yra atsidūrę priešiškos šalies valdžioje arba internuoti, sulaikyti ar kuriems kitaip atimta laisvė dėl 1 straipsnyje nurodytos situacijos. Taip pat draudžiama atlikti kokias nors medicinines procedūras šiame straipsnyje išvardytiems asmenims, jei to nereikia dėl jų sveikatos būklės ir jei jos prieštarauja visuotinai priimtoms medicinos normoms, taikomoms panašiais gydymo atvejais tos šalies, kuri atlieka procedūrą, piliečiams, kurie nė jokių būdu nėra netekę laisvės.

2. Ypač draudžiama net ir tokių asmenų sutikimu:

- a) juos fiziškai luošinti;
- b) atlikti su jais medicininius ir mokslinius eksperimentus;
- c) paimti jų audinius ar organus transplantavimui, išskyrus atvejus, kai tokie veiksmai, remiantis 1 punkte numatytais sąlygomis, yra pagrįsti.

3. 2 c punkte nurodyto draudimo išimtys gali būti tik kraujo davimas perpilti arba odos paėmimas persodinti, esant sąlygai, kad tai vyksta savanoriškai, be jokios prievartos ar raginimo ir tik gydymo tikslais, laikantis visuotinai priimtų medicinos normų ir kontrolės, numatytų ir donorui, ir recipientui.

4. Kiekvienas tyčinis veiksmas ar neveikimas, galintis rimtai pakenkti fizinei ar psichinei sveikatai ir neliečiamumui asmens, esančio priešiškos šalies, kuriai jis nepriklauso, valdžioje ir kuri

arba pažeidžia kurį nors 1 ir 2 punktuose išdėstytą draudimą, arba nesilaiko 3 punkto reikalavimų, yra sunkus šio protokolo pažeidimas.

5. 1 punkte minimi asmenys turi teisę atsisakyti chirurginės operacijos. Atsisakymo atveju medicinos personalas turi stengtis gauti raštišką paciento pasirašytą ar patvirtintą pareiškimą.

6. Kiekviena konflikto šalis privalo turėti medicininius įrašus apie kiekvieną atvejį, kai 1 punkte išvardyti asmenys davė kraujo perpilti arba odos persodinti, jeigu tai daroma šiai šaliai prisiimant už tai atsakomybę. Be to, kiekviena konflikto šalis privalo registruoti visas medicines procedūras, atliktas bet kuriam asmeniui, internuotam, sulaikytam ar kitaip praradusiam laisvę patekus į 1 straipsnyje nurodytą padėtį. Tokie įrašai turi būti visada prieinami norinčiai juos patikrinti valstybei globėjai.

12 STRAIPSNIS

Medicinos dalinių apsauga

1. Medicinos daliniai visada yra gerbiami ir saugomi ir negali būti puolimo objektas.
2. 1 punktą galioja civiliniams medicinos daliniams, jeigu jie:
 - a) priklauso vienai iš konflikto šalių;
 - b) pripažinti ir įgalioti vienos iš konflikto šalių kompetentingos valdžios institucijos arba
 - c) įgalioti remiantis šio protokolo 9 straipsnio 2 punktu ar Pirmosios konvencijos 27 straipsniu.
3. Konflikto šalims siūloma pranešti viena kitai apie savo stacionarių medicinos dalinių išsidėstymą. Net jeigu tai nepranešama, nė viena iš konflikto šalių negali nesilaikyti 1 punkto nuostatų.
4. Jokiomis aplinkybėmis medicinos dalinių negalima naudoti kaip priedangos kariniams objektams apsaugoti nuo užpuolimo. Konflikto šalys, jei tik galima, pasirūpina medicinos dalinius išdėstyti taip, kad jie būtų saugūs karinių objektų puolimo metu.

13 STRAIPSNIS

Civilinių medicinos dalinių apsaugos nutraukimas

1. Apsauga, į kurią turi teisę civiliniai medicinos daliniai, nutraukiama tik jeigu jie naudojami ne tik humanitarinėms funkcijoms atlikti, bet ir veiksams, kenkiantiems priešininkui. Vis dėlto apsauga gali būti nutraukta tik perspėjus ir tik kai buvo duota pakankamai laiko padėčiai ištaisyti, bet į įspėjimą nereaguojama.
2. Veiksmai nelaikomi darančiais žalą priešininkui:
 - a) jei medicinos dalinių personalas turi lengvus asmeninius ginklus savigynai ar jų prižiūrimiems sužeistiesiems ir ligoniams apginti;
 - b) jei medicinos daliniai saugomi sargybos, sargybinių ar konvojaus;
 - c) jei medicinos daliniuose yra šaunamųjų ginklų ir amunicijos, paimtų iš ligonių ir sužeistųjų ir dar neperduotų atitinkamoms tarnyboms;
 - d) jei medicinos daliniuose dėl medicininių priežasčių yra ginkluotųjų pajėgų narių ar kitų kombatantų.

14 STRAIPSNIS

Civilinių medicinos dalinių rekvizicijos ribojimas

1. Okupuojanti valstybė turi pasirūpinti, kad okupuotoje teritorijoje būtų tenkinamos civilių gyventojų medicininės reikmės.
2. Todėl okupuojanti valstybė negali rekvizuoti civilinių medicinos dalinių, jų įrangos, medžiagų (*materiel*) ar versti dirbti jų personalo, kol šie ištekliai yra būtini tinkamam civilių gyventojų mediciniam gydymui ir nuolatos gydomų sužeistųjų bei ligonių priežiūrai.

3. Jeigu laikomasi 2 punkte išdėstytos bendrosios taisyklės, okupuojanti valstybė gali minėtus išteklius rekvizuoti tokiomis sąlygomis:

- a) kai ištekliai būtini tinkamai ir skubiai medicinos pagalbai okupuojančios valstybės ginkluotųjų pajėgų sužeistiesiems ir ligoniams arba karo belaisviams suteikti;
- b) kai rekvizicija vyksta tik kol būtina;
- c) kai imamasi skubių priemonių ir toliau tenkinti civilių gyventojų, taip pat jau gydomų sužeistųjų ir ligonių, kurių ši rekvizicija tiesiogiai nepalietė, medicinines reikmes.

15 STRAIPSNIS

Civilinio medicinos ir religinio personalo apsauga

1. Civilinis medicinos personalas yra gerbiamas ir saugomas.
2. Jei būtina, teritorijoje, kur civilinės medicinos tarnybos dėl karo veiksmų yra sugriautos, jų medicinos personalui teikiama visa įmanoma pagalba.
3. Okupuojanti valstybė civiliniam medicinos personalui okupuotose teritorijose teikia visokeriopą pagalbą, kad jis galėtų atlikti savo humanitarines funkcijas kiek įmanoma geriau. Okupuojanti valstybė negali reikalauti, kad, atlikdamas savo funkcijas, šis personalas teiktų pirmenybę kokiam nors asmeniui, tai galima tik dėl medicininių priežasčių. Šis personalas negali būti verčiamas vykdyti užduočių, prieštaraujančių jo humanitarinei misijai.
4. Civilinis medicinos personalas turi teisę vykti į bet kurią vietą, kur reikia jo paslaugų, pakludamas tokiems kontrolės ir saugumo reikalavimams, kuriuos suinteresuotoji konflikto šalis gali laikyti būtinais.
5. Civilinis religinis personalas yra gerbiamas ir saugomas. Konvencijų ir šio protokolo nuostatos dėl medicinos personalo apsaugos ir atpažinimo taip pat tinka ir šiems asmenims.

16 STRAIPSNIS

Bendroji asmenų, atliekančių medicinos pareigas, apsauga

1. Jokiomis aplinkybėmis nė vienas asmuo negali būti baudžiamas dėl to, kad atliko medicinos pareigas, neprieštaraujančias medicinos etikai, nesvarbu, kokiam asmeniui jos buvo atliekamos.
2. Asmenys, atliekantys medicinos pareigas, negali būti verčiami imtis veiksmų ar darbų, nesuderinamų su medicinos etikos normomis ar kitomis medicinos normomis, saugančiomis sužeistųjų ir ligonių interesus, ar nesuderinamų su konvencijų ar šio protokolo nuostatomis, taip pat negali būti verčiami nevykdyti tų darbų bei šiose normose ir nuostatose numatytų veiksmų.
3. Nė vienas asmuo, atliekantis medicinos pareigas, negali būti verčiamas teikti informacijos kam nors priklausančiam priešiška ar savo šaliai, jeigu jis turi tokios informacijos apie savo prižiūrėtus ar prižiūrimus sužeistuosius ir ligonius, jeigu ši informacija, jo nuomone, galėtų pakenkti jiems patiems arba jų šeimoms. Išimtį sudaro tik atvejai, kuriuos numato šalies įstatymai. Tačiau laikomasi reikalavimų būtinai pranešti apie užkrečiamąsias ligas.

17 STRAIPSNIS

Civilių gyventojų ir pagalbos draugijų vaidmuo

1. Civiliai gyventojai privalo gerbti sužeistuosius, ligonius ir asmenis, patyrusius laivo sudužimą, net jeigu jie yra iš priešiškos šalies. Jie negali imtis prieš juos jokių smurto veiksmų. Civiliai gyventojai ir pagalbos draugijos, tokios kaip nacionalinės Raudonojo Kryžiaus (Raudonojo Pasmėnulio, Raudonojo Liūto ir Saulės) draugijos, gali net savo iniciatyva surinkti sužeistuosius, ligonius ir asmenis, patyrusius laivo sudužimą, ir rūpintis jais net prieš užnugaryje ar okupuotoje teritorijoje. Už tokius humanitarinius veiksmus nė vienas neturi nukentėti, būti persekiojamas, teisiamas ar baudžiamas.

2. Konflikto šalys gali kreiptis į civilius gyventojus arba į 1 punkte nurodytas pagalbos draugijas su prašymu surinkti sužeistuosius, ligonius ir asmenis, patyrusius laivo sudužimą, rūpintis jais, ieškoti mirusiųjų ir pranešti apie jų buvimo vietą. Jos pasirūpina saugumu ir būtina pagalba tiems, kurie atsiliepia į jų kreipimąsi. Jeigu šalis kontroliuoja arba atgauna teritorijos kontrolę, ji taip pat rūpinasi tokiu pat saugumu ir pagalba jiems tol, kol tai būtina.

18 STRAIPSNIS

Atpažinimas

1. Kiekviena konflikto šalis stengiasi, kad medicinos ir religinis personalas, taip pat medicinos daliniai bei sanitarinis transportas būtų atpažįstami.

2. Kiekviena konflikto šalis taip pat stengiasi taikyti metodus ir vykdyti procedūras, padedančius atpažinti medicinos dalinius ir sanitarinį transportą, kurie yra su skiriamosiomis emblemomis ir naudoja signalus.

3. Okupuotoje teritorijoje ir vietovėse, kur vyksta ar gali vykti mūšiai, civilinis medicinos personalas ir civilinis religinis personalas atpažįstami iš skiriamosios emblemos ir jų statusą patvirtinančio asmens pažymėjimo.

4. Kompetentingos valdžios institucijos sutikimu medicinos daliniai ir sanitarinis transportas pažymimi emblema. Laivai ir plaukiojančios priemonės, minimos šio protokolo 22 straipsnyje, pažymimi remiantis Antrosios konvencijos nuostatomis.

5. Be skiriamosios emblemos, konflikto šalis, remdamasi šio protokolo I priedo III skirsniu, gali leisti naudotis skiriamaisiais ženklais, kad būtų atpažinti medicinos daliniai ir sanitarinis transportas. Išskyrus šiame skirsnyje numatytus ypatingus atvejus, sanitarinis transportas gali naudotis skiriamaisiais ženklais nesinaudodamas skiriamąja emblema.

6. Šio straipsnio 1-5 punktų nuostatų taikymą reglamentuoja šio protokolo I priedo I-III skirsniai. Ženkilai, aprašyti šio priedo III skirsnyje ir skirti tik medicinos daliniams bei sanitariniam transportui, negali būti naudojami kokiam nors kitam tikslui, išskyrus šiame skirsnyje nurodytus atvejus. Juos galima naudoti tik šiame skirsnyje nurodytiems medicinos daliniams ir sanitariniam transportui atpažinti.

7. Šio straipsnio nuostatos neleidžia taikos metu plėsti skiriamosios emblemos taikymo, nesilaikant Pirmosios konvencijos 44 straipsnio.

8. Konvencijos ir šio protokolo nuostatos dėl skiriamosios emblemos naudojimo kontrolės ir piktnaudžiavimo ja išvengimo bei nutraukimo, taikomos ir skiriamiesiems signalams.

19 STRAIPSNIS

Neutralios ir kitos konflikte nedalyvaujančios valstybės

Neutralios ir kitos konflikte nedalyvaujančios valstybės laikosi atitinkamų šio protokolo nuostatų dėl šios dalies saugomų asmenų, kurie gali būti priimami arba internuojami jų teritorijose, taip pat dėl mirusiųjų, priklausančių konflikto šalims, kuriuos jos gali rasti.

20 STRAIPSNIS

Represalijų draudimas

Represalijos prieš asmenis ir objektus, kuriems pagal šią dalį teikiama apsauga, yra draudžiamos.

II SKYRIUS

SANITARINIS TRANSPORTAS

21 STRAIPSNIS

Sanitarinio transporto priemonės

Sanitarinio transporto priemonės yra gerbiamos ir saugomos kaip ir mobilieji medicinos daliniai, remiantis konvencijomis ir šiuo protokolu.

22 STRAIPSNIS

Laivai-ligoninės ir pakrančių gelbėjimo laivai

1. Konvencijų nuostatos dėl:

- a) laivų, nurodytų Antrosios konvencijos 22, 24, 25 ir 27 straipsniuose;
- b) šių laivų gelbėjimo valčių ir mažų laivų;
- c) šių laivų personalo ir komandų;
- d) laive esančių sužeistųjų, ligonių ir asmenų, patyrusių laivo sudužimą,

taikomos ir tada, kai šie laivai gabena sužeistuosius, ligonius ir asmenis, patyrusius laivo sudužimą, kurie nepriskiriami nė vienai iš Antrosios konvencijos 13 straipsnyje nurodytų kategorijų. Tačiau tokie civiliai neperduodami jokiai šaliai, kuri jiems nėra sava, arba neatiduodami į nelaisvę jūroje. Jeigu jie yra ne savos konflikto šalies valdžioje, jiems galioja Ketvirtoji konvencija ir šis protokolas.

2. Konvencijose numatyta laivų, minimų Antrosios konvencijos 25 straipsnyje, apsauga taikoma ir laivams-ligoninėms, duotiems konflikto šaliai humanitariniams tikslams:

- a) neutralios arba kitos konflikte nedalyvaujančios valstybės, arba
- b) nešališkos tarptautinės humanitarinės organizacijos, jei abiem atvejais laikomasi šiame straipsnyje nurodytų reikalavimų.

3. Nedideli laivai, nurodyti Antrosios konvencijos 27 straipsnyje, yra saugomi, net jeigu tame straipsnyje numatyto pranešimo nebuvo. Vis dėlto konflikto šalims siūloma viena kitą informuoti apie visus laivų duomenis, kurie padėtų laivus identifikuoti ar atpažinti.

23 STRAIPSNIS

Kiti sanitariniai laivai ir plaukiojančios transporto priemonės

1. Sanitariniai laivai ir kitos plaukiojančios priemonės, išskyrus nurodytus šio protokolo 22 straipsnyje ir Antrosios konvencijos 38 straipsnyje, esantys jūroje ar kituose vandenyse, taip pat yra gerbiami ir saugomi, kaip ir mobilieji medicinos daliniai, remiantis konvencijomis ir šiuo protokolu. Kadangi ši apsauga gali būti efektyvi tik jei juos galės identifikuoti ir atpažinti kaip sanitarinius laivus ir kitas plaukiojančias priemones, jie turi būti pažymėti skiriamąja emblema ir, kiek įmanoma, turi laikytis Antrosios konvencijos 43 straipsnio 3 punkto nuostatų.

2. Laivams ir plaukiojančioms transporto priemonėms, nurodytiems 1 punkte, galioja karo įstatymai. Bet kuris karo laivas, esantis vandens paviršiuje ir galintis priversti juos vykdyti savo komandas, gali įsakyti jiems sustoti, palikti rajoną arba pasirinkti tam tikrą kursą, o šios privalo vykdyti kiekvieną tokią komandą. Tokiems ir kitiems laivams negalima koku nors kitu būdu trukdyti atlikti savo medicininės misijos tol, kol tai būtina esantiems laive sužeistiesiems, ligoniams ir asmenims, patyrusiems laivo sudužimą.

3. Numatyta 1 punkte apsauga nutraukiama tik Antrosios konvencijos 34 ir 35 straipsniuose numatytais atvejais. Aiškus atsisakymas vykdyti įsakymą, duotą remiantis 2 punktu, pagal Antrosios konvencijos 34 straipsnį laikomas priešininkui kenkiančiu veiksmu.

4. Konflikto šalis kiek galima anksčiau iki išplaukiant sanitariniam ar kitam laivui turi pranešti kuriai nors priešiška šaliai to laivo pavadinimą, techninius duomenis, numatytą išplaukimo laiką, kursą ir spėjamą greitį, ypač tai pasakytina apie laivus, kurių tonažas yra didesnis nei 2 000 tonų. Ji gali pranešti bet kuriuos kitus duomenis, padėsiančius šį laivą identifikuoti ir atpažinti. Priešiška šalis patvirtina gavusi tokią informaciją.

5. Antrosios konvencijos 37 straipsnio nuostatos taikomos tokiuose laivuose esančiam medicinos ir religiniam personalui.

6. Antrosios konvencijos nuostatos taikomos tokiuose sanitariniuose ar kituose laivuose esantiems sužeistiesiems, ligoniams ir asmenims, patyrusiems laivo sudužimą, nurodytiems Antrosios konvencijos 13 straipsnyje ir šio protokolo 44 straipsnyje. Civiliai sužeistieji, ligoniai ir asmenys, patyrę laivo sudužimą, nepriklausantys nė vienai Antrosios konvencijos 13 straipsnyje nurodytai kategorijai, kol yra jūroje, neperduodami šaliai, nesančiai jiems sava, ir negali būti paimti iš tokių laivų. Tačiau jeigu jie yra konflikto svetimos šalies valdžioje, jiems galioja Ketvirtosios konvencijos ir šio protokolo nuostatos.

24 STRAIPSNIS

Sanitarinių orlaivių apsauga

Sanitariniai orlaiviai yra gerbiami ir saugomi remiantis šios dalies nuostatomis.

25 STRAIPSNIS

Sanitariniai orlaiviai priešiškos šalies nekontroliuojamose teritorijose

Sausumos teritorijose ir oro erdvėje virš jų, kurias kontroliuoja taikios pajėgos, arba jūros teritorijose ir erdvėje virš jų, kurių nekontroliuoja priešiška šalis, pagarba ir apsauga sanitariniams konflikto šalies orlaiviams nepriklauso nuo jokio susitarimo su priešiška šalimi. Vis dėlto konflikto šalis, besinaudojanti šiose teritorijose sanitariniais orlaiviais ir norėdama užtikrinti didesnę jų saugumą, gali informuoti priešišką šalį taip, kaip numatyta 29 straipsnyje, ypač kai tokie sanitariniai orlaiviai skrenda ten, kur juos gali pasiekti priešiškos šalies „žemė-oras“ ginklų sistemos.

26 STRAIPSNIS

Sanitariniai orlaiviai sąlyčio arba panašiose zonose

1. Sąlyčio zonos dalyse, kurias fiziškai kontroliuoja taikios pajėgos, ir teritorijose, kur kurių nors pajėgų kontrolė aiškiai neapibrėžta, taip pat oro erdvėje virš jų sanitarinių orlaivių apsauga gali būti užtikrinta tik remiantis konflikto šalių kompetentingų karinės valdžios institucijų išankstiniais susitarimais, numatytais 29 straipsnyje. Nors, jei tokio susitarimo nėra ir sanitariniai orlaiviai skrenda savo pačių rizika po atpažinimo, jie privalo būti gerbiami.

2. „Sąlyčio zona“ reiškia bet kurią sausumos teritoriją, kur priešakiniai priešiško jėgų daliniai kontaktuoja vieni su kitais, ypač ten, kur juos gali tiesiogiai apšaudyti iš sausumos.

27 STRAIPSNIS

Sanitariniai orlaiviai priešiškos šalies kontroliuojamose teritorijose

1. Sanitariniai konflikto šalies orlaiviai yra saugomi, kai skraido virš sausumos ar jūros teritorijų, kontroliuojamų priešiškos šalies, jei dėl šių skrydžių iš anksto susitarta su kompetentingomis priešiškos šalies valdžios institucijomis.

2. Sanitarinis orlaivis, skrendantis virš priešiškos šalies kontroliuojamos teritorijos be 1 punkte numatyto sutikimo ar nesilaikydamas sąlygų, numatytų gaunant tokį sutikimą, ar dėl navigacijos klaidų, ar verčiamas ypatingų aplinkybių, keliančių grėsmę skrydžiui, stengiasi kuo greičiau būti atpažintas ir duoti žinių priešiskai šaliai apie šias aplinkybes. Kai tik tokį sanitarinį orlaivį atpažįsta priešiška šalis, ji turi stengtis protingai pasinaudoti teise įsakyti jam nusileisti ant žemės arba ant vandens taip, kaip numatyta 30 straipsnio 1 punkte, arba imtis kitų priemonių, apsaugančių jos interesus, ir bet koku atveju, prieš ryždamasi atakuoti, duoti sanitariniam orlaiviui laiko įvykdyti įsakymą.

28 STRAIPSNIS

Sanitarinių orlaivių naudojimo ribojimai

1. Konflikto šalims draudžiama naudotis savo sanitariniais orlaiviais bet kokiam kariniam pranašumui prieš priešišką šalį įgyti. Sanitariniai orlaiviai negali būti naudojami karinių objektų neliečiamumui užtikrinti ir jiems nuo užpuolimo saugoti.

2. Sanitariniai orlaiviai neturi būti naudojami žvalgybos duomenims rinkti ir perduoti bei turėti kokios nors šiems tikslams skirtos įrangos. Jiems draudžiama transportuoti asmenis ar krovinius, nenurodytus 8 straipsnio f papunktyje. Tačiau nėra draudžiama gabenti asmeninius orlaiviu skrendančių žmonių daiktus ar įrangą, skirtą išimtinai pilotavimui, komunikacijai ar atpažinimui palengvinti.

3. Sanitariniai orlaiviai negali turėti jokios kitos ginkluotės, išskyrus mažus ginklus ir amuniciją, paimtus iš orlaivyje esančių sužeistųjų, ligonių ir asmenų, patyrusių laivo sudužimą, ir dar neperduotų atitinkamai tarnybai, ir tokių lengvųjų asmeninių ginklų, kurie gali būti būtini orlaivyje esančiam medicinos personalui apsiginti ir prižiūrimiems sužeistiesiems, ligoniams bei asmenims, patyrusiems laivo sudužimą, apginti.

4. Skrisdami taip, kaip numatyta 26 ir 27 straipsniuose, sanitariniai orlaiviai neturi būti naudojami sužeistųjų, ligonių ir asmenų, patyrusių laivo sudužimą, paieškai, išskyrus atvejus, numatytus išankstiniu susitarimu su priešiška šalimi.

29 STRAIPSNIS

Pranešimai ir susitarimai dėl sanitarinių orlaivių

1. Pranešimuose pagal 25 straipsnį arba paklausimuose dėl išankstinio susitarimo pagal 26-28 straipsnio 4 punktą ir 31 straipsnį nurodomi duomenys apie numatomą sanitarinių orlaivių skaičių, jų skrydžių planus bei atpažinimo priemones ir tai reiškia, kad kiekvienas skrydis vyks laikantis 28 straipsnio.

2. Šalis, gavusi pranešimą pagal 25 straipsnį, tuoju pat patvirtina gavusi tokį pranešimą.

3. Šalis, gavusi paklausimą dėl išankstinio susitarimo pagal 26, 27 straipsnius, 28 straipsnio 4 punktą ar 31 straipsnį, kiek galima greičiau praneša klausiančiam šaliai:

a) apie sutikimą patenkinti paklausimą;

b) apie paklausimo atmetimą, arba

c) apie pagrįstus alternatyvius siūlymus atsakant į paklausimą.

Ji taip pat gali siūlyti šioje teritorijoje atitinkamu laiku uždrausti arba riboti kitus skrydžius. Atsiuntusioji paklausimą šalis, priėmusi alternatyvius siūlymus, praneša kitai šaliai apie savo sutikimą.

4. Šalys imasi visų būtinų priemonių, kad pranešimai ir susitarimai būtų daromi greitai.

5. Šalys taip pat imasi visų būtinų priemonių, kad kiekvienas pranešimas ar susitarimas būtų greitai perduotas atitinkamiems kariniams daliniams, ir instruktuoja tokius dalinius apie atpažinimo priemones, kurias naudos konkretūs sanitariniai orlaiviai.

30 STRAIPSNIS

Sanitarinių orlaivių nusileidimas ir tikrinimas

1. Sanitariniams orlaiviams, skrendantiems virš priešiškos šalies kontroliuojamų teritorijų ir virš teritorijų, kuriose fizinė kurių nors jėgų kontrolė aiškiai neapibrėžta, gali būti įsakyta, atsižvelgiant į padėtį, nusileisti ant žemės arba ant vandens, kad būtų patikrinti pagal toliau einančius punktus. Sanitariniai orlaiviai turi paklusti kiekvienam tokiam įsakymui.

2. Orlaivis, vykdydamas įsakymą ar dėl kokių kitų priežasčių nusileidęs ant žemės arba ant vandens, gali būti tikrinamas vien siekiant nustatyti, ar jis laikosi 3 ir 4 punktuose nurodytų sąlygų. Kiekvienas toks tikrinimas atliekamas nedelsiant ir greitai. Patikrinimą atliekanti šalis nereikalauja, kad iš orlaivio būtų išlaipinti sužeistieji ir ligoniai, išskyrus atvejus, kai juos išlaipinti dėl tikrinimo būtina.

Patikrinimą atliekanti šalis privalo užtikrinti, kad sužeistųjų ir ligonių būklė dėl tikrinimo ar laikino išlaipinimo iš orlaivio nepablogėtų.

3. Po patikrinimo paaiškėjus, kad orlaivis:

- a) yra toks sanitarinis orlaivis, kaip nurodyta 8 straipsnio j punkte;
- b) nepažeidžia 28 straipsnyje nurodytų sąlygų, ir
- c) neskrido be išankstinio susitarimo ar susitarimo nepažeidė, jei toks buvo, jam ir jame esantiems asmenims, priklausantiems priešiškaai šaliai arba neutraliai valstybei ar kitai valstybei, nesančiai konflikto šalimi, nedelsiant leidžiama skristi toliau.

4. Po patikrinimo paaiškėjus, kad orlaivis:

- a) nėra toks sanitarinis orlaivis, kaip nurodyta 8 straipsnio j punkte;
- b) pažeidžia 28 straipsnyje nurodytas sąlygas, arba
- c) skraido be išankstinio susitarimo ar susitarimą pažeidė, jei toks buvo, jis gali būti sulaikytas su visais jame esančiais asmenimis, elgiamasi remiantis atitinkamomis konvencijų ir šio protokolo nuostatomis. Kiekvienas sulaikytas orlaivis, numatytas naudoti kaip nuolatinis sanitarinis orlaivis, po to gali būti naudojamas tik kaip sanitarinis orlaivis.

31 STRAIPSNIS

Neutralios ar kitos konflikte nedalyvaujančios valstybės

1. Sanitariniai orlaiviai neturi skristi virš neutralios ar konflikte nedalyvaujančios valstybės teritorijos ir negali joje nusileisti. Tai galima daryti tik esant išankstiniam susitarimui. Jeigu dėl to iš anksto susitarta, šie orlaiviai yra gerbiami visą skridimo laiką, taip pat ir kai tokioje teritorijoje jie protarpiais nusileidžia. Vis dėlto orlaiviai turi vykdyti kiekvieną įsakymą nusileisti ant žemės arba ant vandens, atsižvelgiant į aplinkybes.

2. Sanitarinis orlaivis, skrendantis virš neutralios ar kitos konflikte nedalyvaujančios valstybės teritorijos be sutikimo ar nesilaikydamas jo sąlygų dėl navigacinės klaidos ar dėl susidariusių ypatingų aplinkybių, veikiančių skrydžio saugumą, turi imtis visų priemonių pranešti apie tokį skrydį ir būti atpažintas. Kai tik toks sanitarinis orlaivis atpažįstamas, ši šalis turi siekti protingai pasinaudoti teise įsakyti jam nusileisti ant žemės arba ant vandens taip, kaip nustatyta 30 straipsnio 1 punkte, arba imtis kitų priemonių, saugančių jos interesus, ir bet kuriuo atveju privalo duoti orlaiviui laiko įvykdyti įsakymą iki tol, kol bus pasiryžta jį pulti.

3. Sanitarinis orlaivis, remiantis susitarimu arba atsižvelgiant į 2 punkte minimas aplinkybes, vykdydamas įsakymą ar dėl kokių nors kitų priežasčių nusileidžiantis ant žemės arba ant vandens neutralios ar kitos konflikte nedalyvaujančios valstybės teritorijoje, tikrinamas siekiant nustatyti, ar jis tikrai yra sanitarinis orlaivis. Tikrinimas atliekamas nedelsiant ir greitai. Patikrinimą atliekanti šalis nereikalauja, kad iš orlaivio būtų išlaipinti šalies, kuri naudojasi orlaiviu, sužeistieji ir ligoniai, išskyrus tikrinimo atvejus, kai juos būtina išlaipinti. Patikrinimą atliekanti šalis bet kokiomis sąlygomis rūpinasi, kad sužeistųjų ir ligonių būklė po patikrinimo ar laikino išlaipinimo iš orlaivio nepablogėtų. Po patikrinimo paaiškėjus, kad orlaivis iš tiesų yra sanitarinis, šiam orlaiviui ir jame esantiems asmenims, išskyrus tuos, kurie turi būti sulaikyti remiantis tarptautinės teisės normomis, taikomomis vykstant ginkluotiems konfliktams, leidžiama skristi toliau ir sudaromos būtinos sąlygos skrydžiui tęsti. Po patikrinimo paaiškėjus, kad orlaivis nėra sanitarinis, jis sulaikomas ir su jame buvusiais asmenimis elgiamasi laikantis 4 punkto.

4. Sužeistieji, ligoniai ir asmenys, patyrę laivo sudužimą, laikinai išlaipinami iš sanitarinio orlaivio neutralios ar konflikte nedalyvaujančios valstybės teritorijoje, valdžios institucijų sutikimu yra sulaikomi tos valstybės, jei su ja konflikto šalys nėra susitarusios kitaip – kai to reikalauja tarptautinės teisės normos, taikomos vykstant ginkluotiems konfliktams – tokiu būdu, kad jie negalėtų vėl dalyvauti karo veiksmuose. Tų asmenų internavimo ir hospitalizavimo išlaidas apmoka valstybė, kuriai jie priklauso.

5. Neutralios ar kitos konflikte nedalyvaujančios valstybės taiko visas visoms konflikto šalims vienodas sąlygas ir ribojimus sanitarinių orlaivių skrydžiams virš savo teritorijų ar nusileidimui jose.

III SKYRIUS

DINGUSIEJI IR MIRUSIEJI ASMENYS

32 STRAIPSNIS

Bendrasis principas

Taikydamos šio skyriaus nuostatas, aukštosios susitariančiosios šalys, konflikto šalys ir tarptautinės humanitarinės organizacijos, minimos konvencijose ir šiame protokole, pirmiausia atsižvelgia į šeimų teisę žinoti savo giminaičių likimą.

33 STRAIPSNIS

Dingusieji asmenys

1. Kai leidžia aplinkybės, o vėliausiai – tik pasibaigus karo veiksams, kiekviena konflikte dalyvaujanti šalis turi ieškoti asmenų, apie kuriuos priešiška šalis praneša kaip apie dingusius. Ši priešiška šalis privalo suteikti visą būtiną informaciją apie tokius asmenis, siekdama padėti jų ieškoti.

2. Kad būtų lengviau rinkti informaciją, remdamasi aukščiau pateiktu punktu, kiekviena konflikto šalis dėl asmenų, kuriems nebūtų taikomos palankesnės sąlygos pagal konvencijas ir šį protokolą, privalo:

a) registruoti informaciją, numatytą Ketvirtosios konvencijos 138 straipsnyje, apie asmenis, kurie buvo sulaikyti, įkalinti arba iš jų kaip kitaip buvo atimta laisvė daugiau nei dviem savaitėms dėl karo veiksų ar okupacijos, arba apie tuos, kurie mirė tuo metu, kai buvo sulaikyti;

b) kiek įmanoma padėti atlikti tokių asmenų paiešką ir registruoti apie juos informaciją, jeigu jie mirė kitomis aplinkybėmis dėl karo veiksų ar okupacijos, ir, jei reikia, ji pati turi vykdyti tokių asmenų paiešką ir registraciją.

3. Informacija apie asmenis, apie kuriuos remiantis 1 punktu buvo pranešta kaip apie dingusius, ir prašymas suteikti tokią informaciją turi būti perduodami arba tiesiogiai, arba per valstybę globėją, arba per Centrinę Tarptautinio Raudonojo Kryžiaus komiteto paieškų agentūrą, arba per nacionalines Raudonojo Kryžiaus (Raudonojo Pusmėnulio, Raudonojo Liūto ir Saulės) draugijas. Kai ši informacija perduodama ne per Tarptautinio Raudonojo Kryžiaus komitetą ir jo Centrinę paieškų agentūrą, kiekviena konflikto šalis privalo pasirūpinti, kad ji taip pat būtų pasiūsta į Centrinę paieškų agentūrą.

4. Konflikto šalys turi stengtis susitarti dėl paieškos būrių sukūrimo, mirusiųjų atpažinimo ir išvežimo iš teritorijų, kuriose vyksta karo veiksmai, taip pat, jei būtina, susitarti, kad tuos būrius lydėtų priešiškos šalies personalas, kai šios užduotys bus vykdomos priešiškos šalies kontroliuojamose teritorijose; tokių būrių personalas, vykdamas tik savo pareigas, turi būti gerbiamas ir saugomas.

34 STRAIPSNIS

Mirusiųjų palaikai

1. Asmenų, mirusių dėl priežasčių, susijusių su okupacija ar buvimu nelaisvėje dėl okupacijos ir karo veiksų, ir asmenų, nesančių šalies, kurioje jie mirė dėl karo veiksų, piliečiais, palaikai turi būti gerbiami ir gerbiamos jų laidojimo vietos. Jos prižiūrimos ir pažymimos taip, kaip nustatyta Ketvirtosios konvencijos 130 straipsnyje, jeigu tokių asmenų palaikams ir jų laidojimo vietoms nebūtų rodoma didesnė pagarba pagal konvencijas ir šį protokolą.

2. Kai tik aplinkybės ir priešiškų šalių santykiai leidžia, aukštosios susitariančiosios šalys, kurių teritorijoje yra kapai ir galbūt kitos asmenų, kurie mirė dėl karo veiksų ar okupacijos metu arba nelaisvėje, palaikų laidojimo vietos, turi sudaryti susitarimus, kad:

a) mirusiųjų giminaičiams, oficialiems kapų registravimo tarnybos atstovams būtų lengviau pasiekti kapavietes ir kad būtų reglamentuota reikiama tvarka;

b) šios kapavietės būtų nuolat saugomos ir prižiūrimos;

c) būtų lengviau sugrąžinti į tėvynę palaikus ir asmeninius mirusiųjų daiktus jų šalių prašymu arba, jei šalis neprieštarauja, mirusiųjų artimų giminaičių prašymu.

3. Jei susitarimų, numatytų 2 b ir c punktuose, nėra ir šalis, esanti mirusiojo tėvynė, nesutinka tokių laidojimo vietų išlaikyti savo lėšomis, aukštoji susitariančioji šalis, kurios teritorijoje yra tokios laidojimo vietos, gali pasiūlyti savo pagalbą grąžinti tokių mirusiųjų palaikus į tėvynę. Jei toks siūlymas nepriimamas, aukštoji susitariančioji šalis, praėjus penkeriems metams nuo tokio siūlymo pateikimo dienos ir tinkamai pranešus šaliai, esančiai mirusiųjų tėvynė, dėl kapinių ir kapų gali imtis jos įstatymuose nurodytų priemonių.

4. Aukštajai susitariančiajai šaliai, kurios teritorijoje yra šiame straipsnyje minimos laidojimo vietos, leidžiama ekshumuoti tik:

a) remiantis 2 c ir 3 punktais, arba

b) kai ekshumacijos reikia dėl ypatingos visuomeninės būtinybės, įskaitant ir atvejus, kai to būtinai reikalauja medicina ir būtina atlikti tyrimus. Šiuo atveju aukštoji susitariančioji šalis privalo visada gerbti palaikus ir pranešti šaliai, esančiai mirusiųjų tėvynė, apie ketinimą atlikti ekshumaciją, taip pat pranešti smulkmenas apie numatomą perlaidojimo vietą.

III DALIS KARIAVIMO METODAI IR PRIEMONĖS KOMBATANTŲ IR KARO BELAISVIŲ STATUSAS

I SKYRIUS KARIAVIMO METODAI IR PRIEMONĖS

35 STRAIPSNIS Pagrindinės normos

1. Kilus bet kokiam ginkluotam konfliktui, konflikto šalių teisė pasirinkti kariavimo metodus ir priemones nėra neribota.

2. Draudžiama naudoti ginklus, šaudmenis, medžiagas ir kariavimo metodus, galinčius padaryti nereikalingos žalos ir sukelti nereikalingų kančių.

3. Draudžiama naudoti tuos kariavimo metodus ir priemones, kurie padarys arba, galima tikėti, padarytų ilgalaikę, didelę ir rimtą žalą aplinkai.

36 STRAIPSNIS Naujos ginklų rūšys

Tirdama, rengdama, įsigydama arba pripažindama tinkamomis naujas ginklų rūšis, kariavimo priemones ir metodus, aukštoji susitariančioji šalis turi nustatyti, ar juos panaudoti tam tikromis ar bet kuriomis aplinkybėmis nėra draudžiama šio protokolo ar kokių nors kitų aukštajai susitariančiajai šaliai taikomų tarptautinės teisės normų.

37 STRAIPSNIS Apgaulės draudimas

1. Draudžiama užmušti, sužeisti arba paimti priešininką į nelaisvę, naudojantis apgaule. Apgaulė – tai veiksmai, kuriais siekiama įgyti priešininko pasitikėjimą ir priversti jį patikėti, kad jis turi teisę į apsaugą arba privalo gauti tokią apsaugą remiantis tarptautinės teisės normomis, taikomomis ginkluotų konfliktų metu, tam, kad būtų galima pasinaudoti šiuo pasitikėjimu. Pavyzdžiui, apgaulė yra šie veiksmai:

- a) apsimetimas, kad yra ketinama derėtis arba pasiduoti, iškelus paliaubų vėliavą (baltą);
- b) apsimetimas, kad yra išeinama iš rikiuotės dėl žaizdų ar ligos;

c) apsimesimas civiliu, ne kombatantu ir apsimesimas, kad turi saugomo asmens statusą, tam naudojant Jungtinių Tautų Organizacijos arba neutralių ar kitų valstybių, nedalyvaujančių konflikte, ženklus, emblemas ar uniformas.

2. Karinės gudrybės nedraudžiamos. Šios gudrybės – tai veiksmai, kuriais siekiama suklaidinti priešininką arba paskatinti jį veikti neapgalvotai, tačiau jie nepažeidžia jokių tarptautinės teisės normų, taikomų ginkluotų konfliktų metu, ir nėra išdavikiški, nes nepasinaudojama priešininko šalies pasitikėjimu, saugumu, kurį užtikrina šios teisės. Pavyzdžiui, tokių gudrybių veiksmai yra šie: maskuotės, spąstų naudojimas, tariamos operacijos ir dezinformacija.

38 STRAIPSNIS **Emblemos pripažinimas**

1. Draudžiama ne pagal paskirtį naudoti skiriamąją Raudonojo Kryžiaus, Raudonojo Pasmėnulio ar Raudonojo Liūto ir Saulės emblema ar kitas emblemas, ženklus ar signalus, numatytus konvencijose ir šiame protokole. Taip pat draudžiama ginkluoto konflikto metu apgalvotai piktnaudžiauti kitais, tarptautinį pripažinimą turinčiais saugomaisiais ženklais, emblemomis arba signalais, taip pat balta vėliava ir kultūros vertybes saugančia emblema.

2. Draudžiama naudoti skiriamąją Jungtinių Tautų Organizacijos emblema be šios organizacijos sutikimo.

39 STRAIPSNIS **Nacionalinės emblemos**

1. Ginkluotame konflikte draudžiama naudoti neutralių ar kitų valstybių, nesančių konflikto šalimis, vėliavas, karines emblemas, karinius skiriamuosius ženklus ir uniformas.

2. Draudžiama naudoti priešiško šalių vėliavas, karines emblemas, karinius skiriamuosius ženklus ar uniformas puolant arba dengiant, pradedant, apsaugant ar sunkinant karo veiksmus.

3. Niekas iš šio straipsnio ar 37 straipsnio 1 d punkto nepaveikia visuotinai pripažintų tarptautinės teisės normų, taikomų šnipinėjimui ar vėliavų naudojimui ginkluotų konfliktų jūroje metu.

40 STRAIPSNIS **Pasigailėjimas**

Draudžiama įsakyti nepalikti nė vieno gyvo žmogaus, grasinti tuo priešininkui ar tuo remiantis kariauti.

41 STRAIPSNIS **Garantijos išėjusiems iš rikiuotės (*hors de combat*) priešiškos šalies asmenims**

1. Draudžiama pulti asmenį, kuris pripažįstamas išėjusiu iš rikiuotės asmeniu ar kurį esamomis aplinkybėmis reikėtų tokiu pripažinti.

2. Išėjusiu iš rikiuotės asmeniu laikomas kiekvienas asmuo, jeigu jis:

a) yra priešiškos šalies valdžioje;

b) aiškiai pareiškia norą pasiduoti į nelaisvę, ar

c) yra be sąmonės ar koku nors kitu būdu išėjęs iš rikiuotės dėl sužeidimo ar ligos ir todėl negalintis gintis.

Tačiau yra sąlyga, kad bet kuriuo atveju asmuo susilaiko nuo bet kokių priešiško veiksmų ir nesistengia pabėgti.

3. Asmenys, turintys teisę į apsaugą kaip karo belaisviai, patekę į priešiškos šalies rankas neįprastomis karo veiksmų sąlygomis, kai jų evakuacija, kaip numatyta Trečiosios konvencijos III dalies I skyriuje, negalima, imasi visų įmanomų atsargumo priemonių.

42 STRAIPSNIS

Asmenys orlaiviuose

1. Nė vienas asmuo, iššokęs su parašytu iš katastrofą patyrusio orlaivio, besileidžiantis ant žemės neturi būti puolamas.
2. Asmeniui, iššokusiam iš orlaivio su parašytu iš katastrofą patyrusio orlaivio ir nusileidusiam priešiškos šalies kontroliuojamoje teritorijoje, suteikiama galimybė pasiduoti į nelaisvę, kol jis taps puolimo objektu, jeigu nėra akivaizdu, kad jis atlieka priešiškus veiksmus.
3. Oro desantininkų būriai šio straipsnio nėra saugomi.

II SKYRIUS

KOMBATANTŲ IR KARO BELAISVIŲ STATUSAS

43 STRAIPSNIS

Ginkluotosios pajėgos

1. Konflikto šalies ginkluotąsias pajėgas sudaro visos organizuotos ginkluotosios pajėgos, grupės ir daliniai, kuriems vadovauja asmuo, atsakingas šaliai už savo pavaldinių elgesį, net jei tai šaliai atstovauja vyriausybė ir valdžia, kurios nepripažįsta priešiška šalis. Tokios ginkluotosios pajėgos paklūsta vidaus disciplinos sistemai, kuri, *inter alia*, privalo užtikrinti tarptautinės teisės normų, taikomų ginkluotų konfliktų metu, laikymąsi.
2. Konflikto šalies ginkluotųjų pajėgų nariai (išskyrus medicinos ir religinį personalą, apie kurį kalbama Trečiosios konvencijos 33 straipsnyje) yra kombatantai, t. y. turi teisę tiesiogiai dalyvauti karo veiksmuose.
3. Kaskart konflikto šalis, įtraukusi į savo ginkluotąsias pajėgas paramilitarinę ar ginkluotą teisės saugos organizaciją, apie tai informuoja kitas konflikto šalis.

44 STRAIPSNIS

Kombatantai ir karo belaisviai

1. Kiekvienas kombatantas, kaip numatyta 43 straipsnyje, patenkantis į priešiškos šalies nelaisvę, tampa karo belaisviu.
2. Nors visi kombatantai privalo laikytis tarptautinės teisės normų, taikomų vykstant ginkluotiems konfliktams, šių normų pažeidimas neatima iš kombatanto teisės būti kombatantu ar, jeigu jis patenka į priešiškos šalies nelaisvę, jo teisės būti karo belaisviu, išskyrus 3 ir 4 punktuose nurodytus atvejus.
3. Siekdami padėti geriau apsaugoti civilius gyventojus nuo karo veiksmų padarinių, kombatantai privalo išsiskirti iš civilių gyventojų, kai jie dalyvauja puolime arba karinėje operacijoje, kai rengiamasi puolimui. Kadangi ginkluotų konfliktų metu būna situacijų, kai dėl karo veiksmų pobūdžio ginkluotas kombatantas negali išsiskirti iš civilių gyventojų, jis išsaugo kombatanto statusą tik jei tokiomis aplinkybėmis atvirai nešiojasi ginklą:
 - a) kiekvieno karinio susidūrimo metu ir
 - b) tada, kai jį, vykstant pajėgų išsidėstymui prieš puolimą, kuriame jis turi dalyvauti, mato priešininkas.
- Veiksmai, atitinkantys šio punkto reikalavimus, nelaikomi apgaulingais pagal 37 straipsnio 1 c punktą.
4. Kombatantas, atsidūręs priešiškos šalies valdžioje, kai nesilaiko 3 punkto antrajame sakinyje išdėstytų reikalavimų, netenka teisės būti karo belaisviu, tačiau jis vis tiek saugomas visais atžvilgiais, kaip ir karo belaisviai remiantis Trečiąja konvencija ir šiuo protokolu. Šiai apsaugai galioja ir apsauga, kuri yra ekvivalentiška apsaugai, teikiamai Trečiosios konvencijos asmeniui, kuris yra teisiamas ir baudžiamas už bet kokius jo padarytus nusikaltimus.

5. Kiekvienas kombatantas, atsidūręs priešiškos šalies valdžioje ne karinės operacijos metu ar rengiantis jai, dėl savo ankstesnės veiklos nepraranda savo teisės būti kombatantu ir karo belaisviu.

6. Šis straipsnis nepažeidžia jokio asmens teisės būti karo belaisviu, remiantis Trečiosios konvencijos 4 straipsniu.

7. Šis straipsnis nėra skirtas pakeisti visuotinai pripažintą valstybių praktiką dėl kombatantų apdangos uniformomis, jei jie yra konflikto šalių uniformuotos reguliariosios armijos ginkluotuose padaliniuose.

8. Be kategorijos asmenų, minimų Pirmosios ir Antrosios konvencijų 13 straipsnyje, visi asmenys, esantys konflikto šalies ginkluotosiose pajėgose, kaip tai numatyta šio protokolo 43 straipsnyje, turi teisę būti saugomi remiantis šiomis konvencijomis, jeigu jie sužeisti ar ligoti, arba remiantis Antrąja konvencija, jeigu jie patyrė laivo sudužimą jūroje ar kituose vandenyse.

45 STRAIPSNIS

Karo veiksmuose dalyvaujančių asmenų apsauga

1. Asmuo, dalyvaujantis karo veiksmuose ir atsidūręs priešiškos šalies valdžioje, laikomas karo belaisviu ir todėl yra saugomas remiantis Trečiaja konvencija, jeigu jis pretenduoja į karo belaisvio statusą arba jeigu paaiškėja, kad jis turi teisę į šį statusą, ar jeigu šalis, kuriai jis priklauso, reikalauja jam suteikti šį statusą pranešdama apie tai sulaikiusiai jį valstybei ar valstybei globėjai. Kilus bet kokių abejonių, ar toks asmuo turi teisę į karo belaisvio statusą, jo statusas toks lieka ir jis yra saugomas remiantis Trečiaja konvencija ir šiuo protokolu tol, kol jo statuso nenustatys kompetentingas tribunolas.

2. Jeigu asmuo, atsidūręs priešiškos šalies valdžioje, nėra sulaikomas kaip karo belaisvis, o yra tos šalies teisiama už pažeidimus, susijusius su karo veiksmis, jis turi teisę reikalauti, kad tribunolas jam pripažintų karo belaisvio statusą. Kai tik įmanoma tai padaryti, pagal priimtą procedūrą šis sprendimas turi būti paskelbtas iki įvyksiant teismui už pažeidimus. Valstybės globėjos atstovai turi teisę dalyvauti teismo procese, kuriame paskelbiamas nuosprendis šiuo klausimu, jeigu tik išimties tvarka jis nevyksta *in camera* (uždarai) valstybės saugumo sumetimais. Šiuo atveju sulaikiusi valstybė turi atitinkamai informuoti apie tai valstybę globėją.

3. Kiekvienas asmuo, kuris dalyvavo karo veiksmuose, bet neturi teisės į karo belaisvio statusą ir kuriam netaikomos palankesnės sąlygos remiantis Ketvirtąja konvencija, bet kuriuo atveju turi teisę į šio protokolo 75 straipsnyje numatytą apsaugą. Okupuotoje teritorijoje bet kuris asmuo, jei tik jis nesulaikytas kaip šnipas, nepaisant Ketvirtosios konvencijos 5 straipsnio nuostatų, taip pat turi teisę, kaip numato konvencija, susisiekti.

46 STRAIPSNIS

Šnipai

1. Nepaisant bet kurios kitos konvencijų ar šio protokolo nuostatos, kiekvienas konflikto šalies ginkluotųjų pajėgų narys, atsidūręs priešiškos šalies valdžioje tuo metu, kai jis šnipinėjo, neturi teisės į karo belaisvio statusą ir su juo galima elgtis kaip su šnipu.

2. Asmuo, priklausantis konflikto šalies ginkluotosioms pajėgoms ir šios šalies vardu renkantis ar mėginantis rinkti informaciją priešiškos šalies kontroliuojamoje teritorijoje, nelaikomas šnipinėjančiu, jeigu taip elgdamasis jis vilki savo ginkluotųjų pajėgų uniformą.

3. Konflikto šalies ginkluotųjų pajėgų narys, nuolat gyvenantis priešiškos šalies okupuotoje teritorijoje ir šalies, kuriai jis priklauso, vardu renkantis ar mėginantis šioje teritorijoje rinkti informaciją, turinčią karinę vertę, nelaikomas šnipinėjančiu, jei informaciją renka neapsimetinėdamas ir sąmoningai nesislėpdamas. Be to, toks asmuo nepraranda teisės į karo belaisvio statusą ir su juo negalima elgtis kaip su šnipu, jei tik jis nesugautas šnipinėjantis.

4. Konflikto šalies ginkluotųjų pajėgų narys, nuolat negyvenantis priešiškos šalies okupuotoje teritorijoje ir šnipinėjantis šioje teritorijoje, nepraranda savo teisės į karo belaisvio

statusą ir su juo negalima elgtis kaip su šnipu, išskyrus atvejus, kai jis sugaunamas nespėjęs prisijungti prie ginkluotųjų pajėgų, kurioms priklauso.

47 STRAIPSNIS

Samdiniai

1. Samdinys neturi teisės į kombatanto ar karo belaisvio statusą.
2. Samdinys – tai asmuo, kuris:
 - a) specialiai užverbuotas vietoje arba užsienyje kovoti ginkluoto konflikto metu;
 - b) iš tikrųjų tiesiogiai dalyvauja karo veiksmuose;
 - c) karo veiksmuose dalyvauja daugiausia dėl asmeninės naudos ir iš tikrųjų konflikto šalies ar jos vardu jam yra pažadėtas materialinis atlyginimas, gerokai viršijantis atlyginimą, pažadėtą ar mokamą to paties rango ir atliekantiems tokias pat funkcijas kombatantams, priklausantiems tos šalies ginkluotosioms pajėgoms;
 - d) nėra nei konflikto šalies pilietis, nei asmuo, nuolat gyvenantis konflikto šalies kontroliuojamoje teritorijoje;
 - e) nėra konflikto šalies ginkluotųjų pajėgų narys; ir
 - f) nėra siųstas valstybės, nesančios konflikto šalimi, kaip jos ginkluotųjų pajėgų narys oficialiai užduočiai įvykdyti.

IV DALIS

CIVILIAI GYVENTOJAI

I SKYRIUS

BENDROJI APSAUGA NUO KARO VEIKSMŲ PADARINIŲ

I SKIRSNIS

PAGRINDINĖ TAISYKLĖ IR TAIKYMO SRITIS

48 STRAIPSNIS

Pagrindinė taisyklė

Kad civiliams gyventojams ir civiliniams objektams būtų užtikrinta pagarba ir apsauga, konflikto šalys visuomet turi skirti civilius gyventojus ir kombatantus, taip pat civilinius ir karinius objektus ir atitinkamai imtis veiksmų tik prieš karinius objektus.

49 STRAIPSNIS

Puolimų sąvoka ir taikymo sritis

1. „Puolimai“ reiškia prievartos veiksmus priešininko atžvilgiu, nepaisant, ar tai daroma puolant ar ginantis.
2. Šio protokolo nuostatos dėl puolimų taikomos visiems puolimams, nepaisant, kokioje teritorijoje jie vyksta, įskaitant ir nacionalinę teritoriją, priklausančią konflikto šaliai, bet kontroliuojamą priešiškos šalies.
3. Šio skyriaus nuostatos taikomos visiems karo veiksmams sausumoje, ore ar jūroje, galintiems paveikti civilius gyventojus, paskirus civilius ar civilinius objektus, esančius sausumoje. Jos taip pat taikomos visiems sausumos objektų puolimams iš jūros ar iš oro, bet niekaip nepaveikia tarptautinės teisės normų, taikomų vykstant ginkluotiems konfliktams jūroje ar ore.
4. Šio skyriaus nuostatos papildo humanitarinės apsaugos normas, pateiktas Ketvirtojoje konvencijoje, ypač jos antrojoje dalyje, ir kituose tarptautiniuose susitarimuose, kurių privalo laikytis aukštosios susitariančiosios šalys. Jos taip pat papildo kitas tarptautinės teisės normas dėl civilių gyventojų ir civilinių objektų sausumoje, jūroje ir ore apsaugos nuo karo veiksmų poveikio.

II SKYRIUS PAVIENIAI CIVILIAI IR CIVILIAI GYVENTOJAI

50 STRAIPSNIS Civilių ir civilių gyventojų sąvoka

1. Civilis yra bet kuris asmuo, nepriklausantis nė vienai kategorijai asmenų, nurodytų Trečiosios konvencijos 4 straipsnyje (A.1, A. 2, A. 3 ir A. 6) ir šio protokolo 43 straipsnyje. Jei abejojama, ar asmuo yra civilis, jis laikomas civiliu.
2. Civilius gyventojus sudaro visi civiliai asmenys.
3. Paskirų asmenų, nelaikomų civiliais, buvimas tarp civilių gyventojų netrukdo pastarųjų laikyti civiliais gyventojais.

51 STRAIPSNIS Civilių gyventojų apsauga

1. Civiliai gyventojai ir pavieniai civiliai turi būti saugomi nuo pavojų, kylančių dėl karo veiksmų. Kad ši apsauga būtų veiksminga, bet kuriomis sąlygomis turi būti laikomasi šių normų, papildančių kitas taikomas tarptautinės teisės normas.
2. Civiliai gyventojai, taip pat pavieniai civiliai neturi būti puolimo objektu. Prievartos aktai ar grasinimai, prievarta siekiant įbauginti civilius gyventojus, draudžiami.
3. Civiliai saugomi taip, kaip numatyta šiame skyriuje, išskyrus atvejus ir laiką, kai jie tiesiogiai dalyvauja karo veiksmuose.
4. Puolimai be atrankos yra draudžiami. Puolimai be atrankos yra:
 - a) puolimai, nukreipti į konkrečius karinius objektus;
 - b) puolimai, kai naudojami metodai ir kariavimo priemonės, kurių negalima taikyti konkrečioms kariniams objektams; arba
 - c) puolimai, kai taikomų metodų ar kariavimo priemonių sukeltų padarinių negalima apriboti taip, kaip to reikalauja šis protokolai, ir todėl jie kiekvienu atveju gali be atrankos suduoti smūgį kariniams objektams ir civiliams arba civiliniams objektams.
5. Be kitų, puolimu be atrankos reikėtų laikyti:
 - a) puolimą bombarduojant bet kokiais būdais ir priemonėmis, kai vienu kariniu objektu laikomi keli aiškiai atskirti ir vienas nuo kito per atstumą esantys kariniai objektai mieste, kaime ar kitoje vietovėje, kur sutelkti civiliai arba civiliniai objektai; ir
 - b) puolimą, kurio metu galima laukti atsitiktinių civilių gyventojų aukų, civilių sužeidimų ir žalos civiliniams objektams arba ir vieno, ir kito, kas būtų pernelyg didelė kaina pasiekti konkretų ir tiesioginį karinį pranašumą.
6. Draudžiama pulti civilius gyventojus arba pavienius civilius taikant atsakomuosius baudžiamuosius veiksmus.
7. Civilių gyventojų arba pavienių civilių buvimu ar persikėlimu negalima naudotis siekiant apsaugoti tam tikrus punktus ar vietas nuo karo veiksmų, ypač mėginant apsaugoti nuo puolimo karinius objektus arba pridengti karo veiksmus, padėti jiems arba trukdyti. Konflikto šalys neturi vadovauti civilių gyventojų arba atskirų civilių persikėlimui, turėdamos tikslą apginti karinius objektus nuo puolimo arba pridengti karines operacijas.
8. Bet koks šių draudimų pažeidimas neatleidžia konflikto šalių nuo jų teisinių įsipareigojimų civiliams gyventojams ir civiliams, tarp jų ir nuo įsipareigojimo imtis 57 straipsnyje numatytą saugumo priemonių.

III SKIRSNIS CIVILINIAI OBJEKTAI

52 STRAIPSNIS

Bendroji civilinių objektų apsauga

1. Civiliniai objektai neturi tapti puolimų ar represalijų objektais. Civiliniai objektai yra visi objektai, nesantys 2 punkte numatytais kariniais objektais.

2. Puolami tik kariniai objektai. Kalbant apie objektus, kariniais objektais laikomi tie, kurie dėl savo pobūdžio, vietos, paskirties ar panaudojimo efektyviai padeda karo veiksmams ir kurių visiškas ar dalinis sugriovimas, paėmimas ar neutralizavimas tuometinėmis aplinkybėmis suteikia aiškų karinį pranašumą.

3. Tuo atveju, kai abejojama, ar objektas paprastai skirtas civiliniams tikslams, pavyzdžiui, bažnyčia, gyvenamasis namas ar kiti gyvenamieji pastatai arba mokykla, nenaudojami efektyviai padėti karo veiksmams, manoma, kad toks objektas naudojamas civiliniams tikslams.

53 STRAIPSNIS

Kultūros vertybių ir bažnyčių apsauga

Nepažeidžiant 1954 m. gegužės 14 d. Hagos konvencijos nuostatų dėl kultūros vertybių apsaugos ginkluotų konfliktų metu, taip pat kitų atitinkamų tarptautinių dokumentų, draudžiama:

- a) vykdyti kokius nors karo veiksmus, nukreiptus į istorinius paminklus, meno kūrinius ir bažnyčias, kurie yra kultūrinis ir dvasinis tautų palikimas;
- b) naudoti tokius objektus kariniams siekiams palaikyti;
- c) paversti tokius objektus represalijų objektais.

54 STRAIPSNIS

Civiliams gyventojams išlikti būtinų objektų apsauga

1. Draudžiama kaip kariavimo metodą naudoti civilių gyventojų marinimą badu.

2. Draudžiama pulti, sunaikinti, išvežti ar paversti netinkamais naudoti objektus, kurie yra būtini, kad civiliai gyventojai išliktų gyvi, būtent: maisto atsargas, žemės ūkio vietoves, kuriose gaminami maisto produktai, pasėlius, galvijus, geriamojo vandens įrengimus ir jo atsargas, irigacines sistemas, turint tikslą neleisti jais naudotis civiliams gyventojams ar priešišškai šaliai gyvybei palaikyti, kad ir kokiais motyvais tai būtų daroma – siekiant badu marinti civilius gyventojus, priversti juos išsikelti kitur ar dėl kokios kitos priežasties.

3. 2 punkte nurodyti draudimai netaikomi šiems priešiškos šalies naudojamiems ir tame punkte nurodytiems objektams:

- a) skirtiems tik jos ginkluotųjų pajėgų nariams maitinti; arba
- b) skirtiems jei ne maitinti, tai tiesiogiai remti karo veiksmus, tačiau prieš šiuos objektus neturi būti imtasi jokių veiksmų, dėl kurių civiliai gyventojai galėtų likti be jiems būtino kiekio maisto ar vandens ir dėl to kiltų badas ar jie būtų priversti keltis kitur.

4. Šie objektai neturi tapti represalijų objektais.

5. Pripažįstant, kad kiekvienai konflikto šaliai svarbu apginti savo nacionalinę teritoriją nuo priešo įsibrovimo, konflikto šaliai leidžiama nusizengti 2 punkte numatytiems draudimams tokioje savo kontroliuojamoje teritorijoje, jei to reikalauja karinė būtinybė.

55 STRAIPSNIS

Gamtos apsauga

1. Kariaujant reikia pasirūpinti, kad gamta būtų apsaugota nuo visokeriopos, ilgalaikės ir didelės žalos. Ši apsauga reiškia tokių kariavimo metodų ir priemonių uždraudimą, kuriais siekiama padaryti žalą gamtai arba tikimasi, kad ilgainiui tai bus padaryta, ir tuo norima pakenkti gyventojų sveikatai arba jų išlikimui.

2. Imantis represalijų, draudžiama niokoti gamtą.

56 STRAIPSNIS

Pavojingų įmonių ir įrengimų apsauga

1. Pavojingos įmonės ir įrengimai, būtent užtvankos, pylimai ir atominės elektrinės, neturi tapti puolimo objektu netgi tada, kai šie objektai yra kariniai, jeigu dėl puolimo gali pasireikšti pavojingos jėgos ir labai nukentėti civiliai gyventojai. Kiti kariniai objektai, esantys šiose įmonėse ar įrengimuose arba greta jų, neturi tapti puolimo objektu, jeigu dėl puolimo šių įmonių ar įrenginių veikloje gali pasireikšti pavojingos jėgos ir dėl to labai nukentėtų civiliai gyventojai.

2. Ypatinga apsauga, numatyta 1 punkte, nutraukiama:

a) užtvankoms ir pylimams tik tuo atveju, kai jie panaudojami kaip nors kitaip, nei yra įprasta, ir jeigu naudojami reguliariai, iš esmės ir tiesiogiai karinėms operacijoms paremti, taip pat jei toks puolimas yra vienintelis įmanomas būdas šiai paramai nutraukti;

b) atominėms elektrinėms tik tuo atveju, kai jos gamina elektros energiją, skirtą reguliariai, iš esmės ir tiesiogiai paremti karines operacijas ir jeigu toks puolimas yra vienintelis įmanomas būdas šiai paramai nutraukti;

c) kitiems kariniams objektams, esantiems šiose įmonėse ar įrengimuose arba greta jų, tik tuo atveju, kai jie naudojami reguliariai, iš esmės ir tiesiogiai karinėms operacijoms paremti ir jeigu toks puolimas yra vienintelis įmanomas būdas šiai paramai nutraukti.

3. Visais atvejais civiliai gyventojai ir pavieniai civiliai turi būti apsaugoti taip, kaip jiems garantuoja tarptautinė teisė, taip pat imantis 57 straipsnyje numatytų atsargumo priemonių. Jei apsauga nutraukiama ir kurios nors įmonės, įrengimai ar kariniai objektai, minimi 1 punkte, yra puolami, reikia imtis visų galimų atsargumo priemonių pavojingų jėgų išsiveržimui išvengti.

4. Draudžiama represalijų objektu pasirinkti kurias nors 1 punkte nurodytas įmones, įrengimus ar karinius objektus.

5. Konflikto šalys turi vengti karinius objektus išdėstyti greta 1 punkte nurodytų įmonių ar įrengimų. Tačiau leidžiama statyti įrengimus turint vienintelį tikslą – nuo puolimo apginti saugomas įstaigas ir įrengimus. Jie patys taip pat negali būti puolimo objektu, jeigu nebus naudojami karo veiksams, išskyrus būtiną gynybą jų saugomų įmonių ir įrengimų puolimo atveju, jei jie bus aprūpinti ginklais, kurie tinka tik atremti jų saugomų įmonių ir įrengimų puolimą.

6. Aukštosios susitariančiosios šalys ir konflikto šalys raginamos sudaryti kitus tarpusavio susitarimus dėl pavojingos jėgos objektų papildomos apsaugos.

7. Kad šio straipsnio saugomus objektus būtų lengviau atpažinti, konflikto šalys gali juos pažymėti specialiu ženklu. Šį ženklą sudaro trys ryškiai oranžiniai apskritimai, išdėstyti ant tos pačios ašies, kaip yra nurodyta šio protokolo I priedo 16 straipsnyje. Jei tokio ženklo nėra, jokiū būdu nereiškia, kad nors viena iš konflikto šalių gali nevykdyti pagal šį straipsnį privalomų įsipareigojimų.

IV SKIRSNIS

ATSARGUMO PRIEMONĖS

57 STRAIPSNIS

Atsargumo priemonės vykstant puolimui

1. Atliekant karo veiksmus, būtina nuolat rūpintis, kad būtų tausojami civiliai gyventojai, pavieniai civiliai ir civiliniai objektai.

2. Rengiant puolimą, imamas šių saugumo priemonių:

a) tie, kurie planuoja puolimą arba sprendžia dėl jo vykdymo:

i) daro viską, kas tik įmanoma, kad įsitikintų, jog puolimo objektai nėra nei civiliai, nei civiliniai objektai, kurie yra ypač saugomi, bet yra kariniai objektai pagal 52 straipsnio 2 punktą ir, remiantis šio protokolo nuostatomis, juos pulti nėra draudžiama;

ii) rinkdamiesi puolimo metodus ir priemones, imasi visų įmanomų saugumo priemonių, kad būtų išvengta civilių gyventojų atsitiktinių aukų, sužeista kuo mažiau civilių ir nepadaryta žalos (nesužalota) civiliniams objektams, bet kokiu atveju žala turi būti minimali;

iii) susilaiko nuo sprendimo pulti, jei, kaip galima tikėtis, bus civilių gyventojų atsitiktinių aukų, civilių sužeidimų ir atsitiktinai padaryta žala civiliniams objektams arba ir viena, ir kita, o tai būtų pernelyg didelis nuostolis, palyginti su konkrečiu ir tiesioginiu tokiu būdu siekiamu kariniu pranašumu;

b) puolimai atšaukiami arba sustabdomi, jeigu tampa aišku, kad objektas nėra karinis, kad jis ypač saugomas arba kad puolimo metu galima laukti civilių gyventojų atsitiktinių aukų, civilių sužeidimų ir žalos civiliniams objektams, arba ir vieno, ir kito, o tai būtų pernelyg didelis nuostolis, palyginti su konkrečiu ir tiesioginiu tokiu būdu siekiamu kariniu pranašumu;

c) iš anksto ir efektyviai perspėjama apie puolimus, kurių metu gali nukentėti civiliai gyventojai, išskyrus atvejus, kai to padaryti neįmanoma.

3. Jeigu galima pasirinkti, kurį karinį objektą pulti, tuo atveju, kai bet kurio jų paėmimas suteiktų panašų karinį pranašumą, pasirenkamas tas, kurio puolimas, kaip galima tikėtis, būtų mažiausiai pavojingas civilių gyvybei ir civiliniams objektams.

4. Kai karinės operacijos vykdomos jūroje arba ore, kiekviena konflikto šalis, žinodama savo teises ir pareigas, nurodytas tarptautinės teisės normose ir taikomas ginkluotų konfliktų metu, privalo imtis visų protingų atsargumo priemonių, kad būtų išvengta civilių gyventojų aukų ir žalos civiliniams objektams.

5. Nė vienos šio straipsnio nuostatos negalima interpretuoti kaip leidimo pulti civilius gyventojus, pavienius civilius ar civilinius objektus.

58 STRAIPSNIS

Atsargumo priemonės prieš puolimų padarinius

Konflikto šalys privalo dėti visas pastangas:

a) nenusižengdamos Ketvirtosios konvencijos 49 straipsniui, iš vietovių, esančių netoli karinių objektų, išskeldinti civilius gyventojus, pavienius civilius ir civilinius objektus, kurie yra jų kontroliuojami;

b) vengti išdėstyti karinius objektus tankiai gyvenamose vietovėse arba arti jų;

c) imtis kitų būtinų atsargumo priemonių, kad civiliai gyventojai, pavieniai civiliai ir civiliniai objektai, kuriuos jos kontroliuoja, būtų apsaugoti nuo karinių operacijų keliamo pavojaus.

V SKIRSNIS

YPAČ SAUGOMOS VIETOVĖS IR ZONOS

59 STRAIPSNIS

Neapsaugotos vietovės

1. Konflikto šalims draudžiama naudojant bet kokias priemones pulti neapsaugotas vietoves.

2. Konflikto šalies atitinkamos valdžios institucijos neapsaugota vietove gali paskelbti bet kurią gyvenamąją vietą, esančią ginkluotųjų pajėgų susikirtimo zonoje arba greta jų, kuri atvira priešiškos šalies okupacijai. Tokia vietovė turi atitikti šias sąlygas:

a) visi kombatantai, taip pat mobilios karinės priemonės bei mobili karinė įranga turi būti evakuoti;

b) stacionarios karinės įmonės ir įrengimai neturi būti naudojami kariniams tikslams;

c) nei valdžios institucijos, nei gyventojai neturi atlikti kokių nors karo veiksmų;

d) negalima imtis jokių karines operacijas palaikančių veiksmų.

3. Asmenų, kuriems galioja ypatinga apsauga, remiantis konvencijomis ir šiuo protokolu, ir policijos pajėgų, skirtų vien tvarkai palaikyti ir įstatymams saugoti, buvimas šioje vietovėje nepažeidžia 2 punkte išdėstytų sąlygų.

4. Paskelbiant 2 punkte nurodytas vietas, priešiška šaliai pateikiama deklaracija, kurioje nurodomos ir aprašomos kiek įmanoma tikslesnės neapsaugotos vietovės ribos. Konflikto šalis, kuriai skirta ši deklaracija, patvirtina ją gavusi ir nurodytą vietovę laiko neapsaugota vieta, išskyrus atvejus, kai 2 punkte nustatytų sąlygų faktiškai nesilaikoma. Tokiu atveju ši šalis nedelsdama praneša apie tai deklaraciją pateikusiai šaliai. Net jei nesilaikoma 2 punkte numatytų sąlygų, tokia vietovė ir toliau yra saugoma, kaip yra numatyta kitose šio protokolo nuostatose ir kitose tarptautinės teisės normose, taikomose ginkluotų konfliktų metu.

5. Konflikto šalys gali susitarti dėl vietovių laikymo neapsaugotomis, net jeigu tos vietovės neatitinka 2 punkte nurodytų sąlygų. Susitarime turi būti kiek įmanoma tiksliau nurodytos neapsaugotos vietovės ribos ir aprašymas, jei būtina, numatomi susitarimo kontrolės metodai.

6. Šalis, kontroliuojanti tokio susitarimo objektu esančią vietovę, turi ją pažymėti, kiek įmanoma, tokiais ženklais, dėl kurių gali būti susitarta su kita šalimi. Šie ženklai išdėstomi aiškiai matomose vietose, ypač pagal vietovės perimetrą, ant ribų ir pagrindiniuose keliuose.

7. Vietovė praranda neapsaugotos vietovės statusą, kai ji nebeatitinka 2 punkte nustatytų sąlygų arba 5 punkte minėto susitarimo sąlygų. Tokiu atveju ši vietovė toliau yra saugoma, kaip yra numatyta kitose šio protokolo nuostatose ir kitose tarptautinės teisės normose, taikomose ginkluotų konfliktų metu.

60 STRAIPSNIS

Demilitarizuotos zonos

1. Konflikto šalims draudžiama vykdyti karines operacijas tose zonose, kurioms jos susitarė suteikti demilitarizuotų zonų statusą, jeigu operacijų vykdymas prieštarauja susitarimo nuostatoms.

2. Susitarimas turi būti tikslus, sudarytas žodžiu arba raštu tiesiogiai arba tarpininkaujant valstybei globėjai ar bet kuriai nešališkai humanitarinei organizacijai, ir jis gali būti išreikštas abipusiškai suderintais pareiškimais. Susitarimas gali būti priimtas taikos metu, taip pat prasidėjus karo veiksmams, jame turi būti kiek įmanoma tiksliau nurodytos ir aprašytos demilitarizuotos zonos ribos ir, jei būtina, nustatyti kontrolės metodai.

3. Susitarimo objektu dažniausiai yra bet kuri zona, atitinkanti šias sąlygas:

a) visi kombatantai, taip pat mobilios kariavimo priemonės ir mobili karinė įranga turi būti evakuota;

b) stacionarūs kariniai įrengimai ir įmonės neturi būti naudojami kariniams tikslams;

c) nei valdžios institucijos, nei civiliai gyventojai neturi atlikti karo veiksmų;

d) bet kokia veikla, susijusi su karinėmis pastangomis, turi būti nutraukta.

Konflikto šalys turi susitarti dėl 1 papunktyje nurodytų sąlygų interpretacijos ir dėl asmenų, kurie turi būti įleidžiami į demilitarizuotą zoną, išskyrus 4 punkte minimus asmenis.

4. Asmenų, saugomų remiantis konvencijomis ir šiuo protokolu, ir policijos pajėgų, paliktų tik tvarkai palaikyti ir įstatymams saugoti, buvimas šioje zonoje neprieštarauja 3 punkte nurodytoms sąlygoms.

5. Demilitarizuotą zoną kontroliuojanti šalis pažymi ją, kiek tai įmanoma, tokiais ženklais, dėl kurių gali būti susitarta su kita šalimi ir kurie išdėstomi ten, kur aiškiai matyti, ypač pagal zonos perimetrą, ant ribų ir pagrindiniuose keliuose.

6. Jeigu karo veiksmai artėja prie demilitarizuotos zonos ir jeigu konflikto šalys yra sudariusios susitarimą, nė viena jų negali panaudoti šios zonos su karo veiksmis susijusiems tikslams ar vienašališkai atšaukti jos statusą.

7. Jei viena iš konflikto šalių iš esmės pažeis 3 ar 6 punkto nuostatas, kita šalis bus atleista nuo pareigų, numatytų susitarime dėl demilitarizuotos zonos statuso šiai zonai suteikimo. Tokiu atveju zona netenka savo statuso, tačiau yra ir toliau saugoma, kaip yra numatyta kitose šio protokolo nuostatose ir kitose tarptautinės teisės normose, taikomose ginkluotų konfliktų metu.

VI SKIRSNIS

CIVILINĖ GYNYBA

61 STRAIPSNIS

Apibrėžimas ir taikymo sritis

Šiame protokole:

a) „civilinė gynyba“ – vykdymas kai kurių ar visų toliau išvardytų humanitarinių užduočių, skirtų civiliams gyventojams apginti nuo pavojų ir padėti jiems pašalinti tiesioginius karo veiksmų ar katastrofų padarinius, taip pat sukurti jiems išlikti būtinas sąlygas. Tokios užduotys yra:

- i) perspėjimas,
- ii) evakuacija,
- iii) slėptuvių įrengimas ir jų tvarkymas,
- iv) šviesos maskavimo priemonių naudojimas,
- v) gelbėjimo operacijos,
- vi) medicininis aptarnavimas, įskaitant ir pirmąją pagalbą, taip pat religinė pagalba,
- vii) kova su gaisrais,
- viii) pavojingų vietovių nustatymas ir pažymėjimas,
- ix) dezinfekavimas ir kitos panašios apsaugos priemonės,
- x) skubus būsto suteikimas ir aprūpinimas,
- xi) skubi pagalba nelaimę patyrusiose vietovėse atkuriant ir palaikant tvarką,
- xii) skubus būtinų komunalinių tarnybų atkūrimas,
- xiii) skubus virusių laidojimas,
- xiv) pagalba siekiant išsaugoti būtinus objektus,
- xv) papildoma veikla, būtina bet kuriai minėtai užduočiai įvykdyti, įskaitant planavimą ir organizavimą;

b) „civilinės gynybos organizacijos“ – įstaigos ar daliniai, kurie arba suorganizuoti, arba yra gavę kompetentingų konflikto šalies valdžios institucijų įgaliojimus vykdyti kurią nors iš a punkte minimų užduočių ir kurie skirti ir naudojami tik toms užduotims vykdyti;

c) civilinės gynybos organizacijų „personalas“ – asmenys, kuriuos konflikto šalis paskiria tik a punkte minimoms užduotims vykdyti, taip pat tas personalas, kurį kompetentingos konflikto šalies valdžios institucijos paskiria vadovauti šioms organizacijoms;

d) civilinės gynybos organizacijų „inventorius“ (*materiel*) – įrengimai, medžiagos ir transporto priemonės, kurias šios organizacijos naudoja a punkte minimoms civilinės gynybos užduotims vykdyti.

62 STRAIPSNIS

Bendroji apsauga

1. Civilinės gynybos organizacijos ir jų personalas yra gerbiami ir saugomi remiantis šio protokolo, ypač šio skyriaus, nuostatomis. Jie turi teisę vykdyti patikėtas civilinės gynybos užduotis, išskyrus atvejus, kai to neleidžia primygtinė karinė būtinybė.

2. 1 punkto nuostatos taikomos ir civiliams, kurie, nors ir nebūdami civilinės gynybos organizacijų nariai, atsiliepė pašaukti kompetentingų valdžios institucijų ir jų kontroliuojami vykdo civilinės gynybos užduotis.

3. Šio protokolo 52 straipsnis taikomas ir pastatams bei inventoriui (*materiel*), skirtiems civilinės gynybos tikslams, taip pat civiliams gyventojams suteikiamoms slėptuvėms. Civilinei gynybai naudojami objektai negali būti sunaikinami arba naudojami ne pagal paskirtį, naudoti juos kitaip gali tik šalis, kuriai jie priklauso.

63 STRAIPSNIS

Civilinė gynyba okupuotose teritorijose

1. Okupuotose teritorijose civilinės gynybos organizacijos gauna valdžios institucijų paramą, būtiną jų užduotims vykdyti. Jokiomis aplinkybėmis šių organizacijų personalas negali būti verčiamas imtis veiklos, trukdančios tinkamai vykdyti šias užduotis. Okupavusi valstybė nekeičia šių organizacijų struktūros ar personalo jokia būdu, kuris galėtų pakenkti efektyviai vykdyti jų užduotis. Iš šių organizacijų negalima reikalauti teikti prioritetą tos valstybės piliečiams ar interesams.

2. Okupavusi valstybė negali priversti, versti ir skatinti civilinės gynybos organizacijas vykdyti užduotis taip, kad kaip nors pakenktų civilių gyventojų interesams.

3. Okupavusi valstybė saugumo sumetimais civilinės gynybos personalą gali nuginkluoti.

4. Okupavusi valstybė neturi nei kitaip panaudoti pastatų ar atkurti inventoriaus (*materiel*), priklausančių civilinės gynybos organizacijoms ar jų naudojamoms, nei jų rekvizuoti, jei paskirties pakeitimas arba rekvizicija pakenktų civiliams gyventojams.

5. Jei laikomasi 4 punkte numatytų bendrųjų nuostatų, okupavusi valstybė gali rekvizuoti ar pakeisti minėtų išteklių paskirtį esant šioms konkrečioms sąlygoms:

a) jei šie statiniai ar inventoriai būtini kitoms civilių gyventojų reikmėms, ir

b) rekvizicija trunka ar paskirtis keičiama tik kol tai būtina.

6. Okupavusi valstybė neturi keisti slėptuvių, skirtų naudotis civiliams gyventojams arba jiems būtinų, paskirties ar jas rekvizuoti.

64 STRAIPSNIS

Neutralių ar kitų konflikte nedalyvaujančių valstybių civilinės gynybos organizacijos ir tarptautinės koordinuojančios organizacijos

1. 62, 63, 65 ir 66 straipsnių nuostatos taikomos ir civilinės gynybos organizacijų, priklausančių neutralioms ar kitoms konflikte nedalyvaujančioms valstybėms, personalui ir inventoriui, jei šios organizacijos vykdo 61 straipsnyje minėtas civilinės gynybos užduotis konflikto šalies teritorijoje, šiai šaliai pritariant ir kontroliuojant. Bet kuriai suinteresuotai priešiška šaliai apie šią pagalbą pranešama kaip įmanoma greičiau. Jokiomis aplinkybėmis ši veikla nelaikoma kišimusi į konfliktą. Tačiau ši veikla turėtų būti vykdoma deramai, atsižvelgiant į suinteresuotų konflikto šalių saugumo interesus.

2. Konflikto šalys, gaunančios pagalbą, apie kurią kalbama 1 punkte, ir aukštosios susitariančios šalys, teikiančios tokią pagalbą, turėtų, jei tai būtina, padėti tarptautiniu mastu koordinuoti tokią veiklą civilinės gynybos srityje. Tokiais atvejais atitinkamoms tarptautinėms organizacijoms galioja šio skirsnio nuostatos.

3. Okupuotose teritorijose okupavusioji valstybė gali uždrausti arba apriboti civilinės gynybos organizacijų, priklausančių neutralioms ar kitoms konflikte nedalyvaujančioms valstybėms, ir tarptautinių koordinuojančių organizacijų veiklą tik jeigu ji pati gali pasirūpinti tinkamu civilinės gynybos užduočių vykdymu, pasitelkdama savo arba okupuotoje teritorijoje esančias priemones.

65 STRAIPSNIS

Apsaugos nutraukimas

1. Apsauga, į kurią turi teisę civilinės apsaugos organizacijos, jų personalas, pastatai, slėptuvės ir inventoriai, nutraukiama tik jeigu ji, be savo pačios užduočių, atlieka veiksmus, darančius žalą priešininkui, arba naudojama tokiems veiksams atlikti. Tačiau apsauga gali būti nutraukta tik po įspėjimo, kuriame kiekvieną kartą, kai tai būtina, numatomas pagrįstas terminas, ir kai tokio įspėjimo yra nepaisoma.

2. Priešininkui darančiais žalą nelaikomi šie veiksmai:

a) civilinės gynybos užduočių vykdymas vadovaujant arba kontroliuojant karinės valdžios institucijoms;

b) civilinės gynybos personalo bendradarbiavimas su kariniu personalu vykdant civilinės gynybos užduotis arba tam tikro skaičiaus karinio personalo priskyrimas civilinės gynybos organizacijoms;

c) tai, kad civilinės gynybos užduočių vykdymas dar gali būti naudingas aukomis tapusiems kariams, ypač išėjusiems iš rikiuotės (*hors de combat*).

3. Civilinės gynybos personalo lengvojo asmeninio ginklo, skirto tvarkai palaikyti ar savigynai, nešiojimas nėra veiksmas, darantis žalą priešininkui.

Tačiau sausumos vietovėse, kur vyksta ar gali vykti mūšiai, konflikto šalys turi imtis būtinų priemonių, kad šie ginklai būtų tik tokie kaip pistoletai ar revolveriai, kad būtų galima lengviau atskirti civilinės gynybos personalą nuo kombatantų. Net jeigu civilinės gynybos personalas turi kitokius lengvuosius asmeninius ginklus tokiose vietovėse, jis vis tiek turi būti gerbiamas ir saugomas, kai tik atpažįstamas.

4. Civilinės gynybos organizacijų formavimas pagal karinį pavyzdį ir būtina tarnyba jose neatima jų teisės į šio straipsnio teikiamą apsaugą.

66 STRAIPSNIS

Atpažinimas

1. Kiekviena konflikto šalis turi imtis visų priemonių, kad jos civilinės gynybos organizacijos, jų personalas, pastatai ir inventoriūs, būdami skirti tik civilinės gynybos užduotims vykdyti, būtų atpažįstami. Tokiu pat būdu turi būti pasirūpinta slėptuvių, skirtų civiliams gyventojams, atpažinimu.

2. Taip pat kiekviena konflikto šalis turi pasirinkti ir taikyti metodus ir priemones, padedančius atpažinti civilines slėptuves, taip pat civilinės gynybos personalą, pastatus ir inventorių, pažymėtus tarptautiniu civilinės gynybos skiriamuoju ženklu.

3. Okupuotose teritorijose arba vietovėse, kur vyksta arba gali vykti mūšiai, civilinės gynybos personalas atpažįstamas iš tarptautinio civilinės gynybos skiriamojo ženklo ir asmens pažymėjimo, patvirtinančio jo statusą.

4. Tarptautinis civilinės gynybos skiriamasis ženklas – tai lygiakraštis žydras trikampis oranžiniame fone, kai jis naudojamas civilinės gynybos organizacijų, jų personalo, statinių ir inventoriaus, taip pat civilių slėptuvių apsaugai.

5. Konflikto šalys gali susitarti civilinei gynybai atpažinti naudoti ne tik skiriamąjį ženklą, bet ir skiriamuosius signalus.

6. Šio straipsnio 1-4 punktų nuostatų taikymą reglamentuoja šio protokolo I priedo V skirsnis.

7. Taikos metu 4 punkte aprašytą skiriamąjį ženklą kompetentingų nacionalinių valdžios institucijų pritarimu galima naudoti civilinei gynybai atpažinti.

8. Aukštosios susitariančiosios šalys ir konflikto šalys turi imtis būtinų priemonių tarptautinio civilinės gynybos skiriamojo ženklo naudojimui kontroliuoti ir užkirsti keliui, kad nebūtų juo piktnaudžiaujama.

9. Civilinės gynybos medicinos ir religinio personalo, medicinos dalinių ir sanitarinio transporto atpažinimą taip pat reglamentuoja 18 straipsnis.

67 STRAIPSNIS

Ginkluotųjų pajėgų nariai ir kariniai daliniai, priskirti civilinės gynybos organizacijoms

1. Ginkluotųjų pajėgų nariai ir kariniai daliniai, priskirti civilinės gynybos organizacijoms, yra gerbiami ir saugomi, jeigu:

a) šis personalas ir šie kariniai daliniai yra nuolat ir išimtinai paskirti atlikti bet kurias 61 straipsnyje nurodytas užduotis;

b) konflikto metu neatlieka jokių kitų karinių pareigų;

c) šis personalas aiškiai skiriasi nuo kitų karinių pajėgų narių, matomoje vietoje nešioja tarptautinį civilinės gynybos skiriamąjį ženklą, kuris turi būti kiek įmanoma didelis, ir turi šio protokolo I priedo V skirsnyje nurodytą statusą patvirtinantį asmens pažymėjimą;

d) šis personalas ir šie kariniai daliniai yra ginkluoti tik lengvaisiais asmeniniais ginklais, skirtais tvarkai palaikyti ir savigynai. 65 straipsnio 3 punkto nuostatos taikomos ir šiuo atveju;

e) šis personalas tiesiogiai nedalyvauja karo veiksmuose ir neatlieka priešui žalą darančių veiksmų ar nėra panaudojamas jiems atlikti. Jie atlieka tik savo civilinės gynybos užduotis;

f) šis personalas ir šie kariniai daliniai vykdo civilinės gynybos užduotis tik savo šalies teritorijoje.

Kiekvienam ginkluotųjų pajėgų nariui, kuriam galioja a ir b papunkčiuose numatytos sąlygos, draudžiama nesilaikyti e papunktyje išdėstytų sąlygų.

2. Ginkluotųjų pajėgų nariai, tarnaujantys civilinės gynybos organizacijose, patekę priešiškos šalies valion, laikomi karo belaisviais. Jei yra būtina, okupuotoje teritorijoje jie gali būti panaudojami civilinės gynybos užduotims vykdyti, tačiau tik šios teritorijos civilių gyventojų interesais, o jeigu šis darbas pavojingas, jie turi savanoriškai sutikti jį atlikti.

3. Karinių dalinių, skirtų civilinės gynybos organizacijoms, stambūs įrengimai ir transportas turi būti aiškiai pažymėti tarptautiniu civilinės gynybos skiriamuoju ženklu. Šis skiriamasis ženklas turi būti kiek įmanoma didelis.

4. Karinių dalinių, nuolat paskirtų civilinės gynybos organizacijoms ir išimtinai skirtų tik civilinės gynybos užduotims vykdyti, inventoriui ir pastatams patekus priešiškos šalies valdžion, taikomi karo įstatymai. Jų negalima panaudoti kitiems negu civilinės gynybos tikslams tol, kol jų reikia civilinės gynybos užduotims vykdyti, išskyrus karinės būtinybės atvejus, kai iš anksto nebuvo imtasi priemonių civilių gyventojų reikmėms tinkamai tenkinti.

II SKYRIUS PAGALBA CIVILIAMS GYVENTOJAMS

68 STRAIPSNIS Taikymo sritis

Šio skyriaus nuostatos taikomos civiliams gyventojams, kurie yra apibūdinti šiame protokole. Jos taip pat papildo Ketvirtosios konvencijos 25, 55, 59-61 ir 62 straipsnių ir kitas atitinkamas nuostatas.

69 STRAIPSNIS Pagrindinės reikmės okupuotose teritorijose

1. Be Ketvirtosios konvencijos 55 straipsnyje išvardytų pareigų tiekti maistą ir medikamentus, okupavusi valstybė privalo maksimaliai panaudoti visas turimas priemones ir be jokio nepalankaus skirtumo užtikrinti aprūpinimą drabužiais, patalyne, priemonėmis, reikalingais būstui, ir kitomis atsargomis, būtinomis civiliams gyventojams okupuotoje teritorijoje išlikti, taip pat religinėms apeigoms atlikti būtinais reikmenimis.

2. Pagalbos okupuotų teritorijų civiliams gyventojams teikimo priemonės reglamentuoja Ketvirtosios konvencijos 39-62, 108-111 straipsniai, taip pat šio protokolo 71 straipsnis. Ji teikiama nedelsiant.

70 STRAIPSNIS Pagalbos teikimas

1. Jeigu kurios nors teritorijos, kontroliuojamos konflikto šalies, išskyrus okupuotą teritoriją, civiliai gyventojai nepakankamai aprūpinami 69 straipsnyje minimomis atsargomis, rengiamos pagalbos teikimo akcijos, kurios yra humanitarinės ir nešališkos bei atliekamos be jokio

nepalankaus skirstymo šalių, suinteresuotų tomis pagalbos teikimo akcijomis, susitarimu. Pagalbos teikimo siūlymas, atitinkantis nurodytas sąlygas, nelaikomas kišimusi į ginkluotą konfliktą ar nedraugišku aktu. Skirstant pagalbos siuntas, pirmenybė teikiama vaikams, nėsčioms moterims, gimdyvėms ir maitinančioms moterims, kurioms, remiantis Ketvirtąja konvencija ir šiuo protokolu, taikomos specialios lengvatos ir ypatinga apsauga.

2. Konflikto šalys ir kiekviena aukštoji susitariančioji šalis privalo leisti ir padėti greitai ir be kliūčių pervežti visas siuntas, įrengimus ir personalą, siunčiamus pagalbai suteikti taip, kaip tai numatyta šiame skyriuje, net jei ši pagalba skirta priešiškos šalies civiliams gyventojams.

3. Konflikto šalys ir kiekviena aukštoji susitariančioji šalis, leidžiančios pervežti siuntas, įrengimus ir personalą, reikalingą pagalbai suteikti, kaip tai numatyta 2 punkte:

a) turi teisę nustatyti techninius reikalavimus, įskaitant ir apžiūrą, kurių laikantis toks pervežimas leidžiamas;

b) gali leisti pervežti tik jeigu ši pagalba bus skirstoma vietoje kontroliuojant valstybei globėjai;

c) jokiu būdu nekeičia pirminės pagalbos siuntų paskyrimo gavėjų vietos ir nesulaiko jų pervežimo, išskyrus skubios būtinybės atvejus, susijusius su civiliais gyventojais.

4. Konflikto šalys turi užtikrinti pagalbos siuntų saugumą ir padėti greitai jas paskirstyti.

5. Konflikto šalys ir kiekviena suinteresuota aukštoji susitariančioji šalis turi skatinti ir palengvinti efektyvų tarptautinį pagalbos teikimo akcijų, minimų 1 punkte, koordinavimą.

71 STRAIPSNIS

Pagalbos teikimo akcijose dalyvaujantis personalas

1. Jei būtina, pagalbą teikiančią personalą galima nusiųsti į bet kurią pagalbos akciją, o ypač padėti transportuoti ir skirstyti pagalbos siuntas; šio personalo dalyvavimui pagalbos teikimo akcijose turi pritarti šalis, kurios teritorijoje jis vykdys savo pareigas.

2. Šis personalas turi būti gerbiamas ir saugomas.

3. Kiekviena šalis, gaunanti pagalbos siuntas, kiek tik įmanoma privalo padėti 1 punkte minimam personalui vykdyti jo pagalbos teikimo misiją. Tik verčiant karinei būtinybei tokio personalo veikla arba jo judėjimas gali būti laikinai apriboti.

4. Jokiomis aplinkybėmis personalas, norėdamas atlikti pagalbos teikimo akcijas, neturi peržengti savo misijos ribų, kaip yra nurodyta šiame protokole. Ypač jis turi kreipti dėmesį į šalies, kurios teritorijoje atlieka savo pareigas, saugumo reikalavimus. Bet kurio asmens, priklausančio šiam personalui ir nesilaikančio šių sąlygų, veikla gali būti nutraukta.

III SKYRIUS

ELGESYS SU ASMENIMIS, ESANČIAIS KONFLIKTO ŠALIES VALIOJE

I SKIRSNIS

TAIKYMO SRITIS IR ASMENŲ BEI OBJEKTŲ APSAUGA

72 STRAIPSNIS

Taikymo sritis

Šiame skyriuje išdėstytos nuostatos papildo normas dėl civilių asmenų ir civilinių objektų, esančių konflikto šalies valioje, humanitarinės apsaugos, numatytos Ketvirtojoje konvencijoje, ypač jos I ir III dalyse, taip pat kitas tarptautinės teisės normas dėl pagrindinių žmogaus teisių apsaugos tarptautinių ginkluotų konfliktų metu.

73 STRAIPSNIS

Pabėgėliai ir asmenys be pilietybės

Asmenys, kurie iki karo veiksmų pradžios buvo laikomi asmenimis be pilietybės ar pabėgėliais, remiantis atitinkamais tarptautiniais dokumentais, pripažintais suinteresuotų šalių, arba jiems prieglobstį suteikusios valstybės ar valstybės, kurioje jie gyvena, nacionaliniais įstatymais, yra saugomi pagal Ketvirtosios konvencijos I ir III dalių nuostatas bet kokiomis aplinkybėmis ir nedarant jokio jiems nepalankaus skirtumo.

74 STRAIPSNIS **Išskirtų šeimų susiejimas**

Aukštosios susitariančiosios šalys ir konflikto šalys privalo visais galimais būdais padėti susieiti šeimoms, išskirtoms dėl ginkluotų konfliktų, ir ypač skatinti šią užduotį atliekančių humanitarinių organizacijų darbą, remiantis konvencijų ir šio protokolo nuostatomis bei laikantis atitinkamų saugumo taisyklių.

75 STRAIPSNIS **Pagrindinės garantijos**

1. Atsižvelgiant į tai, kokia yra šio protokolo 1 straipsnyje nurodytųjų padėtis, su asmenimis, esančiais konflikto šalies valioje ir neturinčiais teisės į palankesnę elgesį, remiantis konvencijomis ar šiuo protokolu, bet kokiomis aplinkybėmis turi būti elgiamasi humaniškai ir jie bent jau turi būti saugomi taip, kaip yra numatyta šiame straipsnyje, nedarant jokių nepalankių skirtumų dėl rasės, odos spalvos, lyties, kalbos, religijos ar tikėjimo, politinių ar kitų įsitikinimų, nacionalinės ar socialinės kilmės, turtinės padėties, gimimo ar kitokio statuso arba dėl dar kokių nors kitų panašių kriterijų. Kiekviena šalis privalo gerbti visų tokių žmonių asmenybę, orumą, įsitikinimus ir religiją.

2. Toliau išdėstyti veiksmai, nepaisant, ar juos atlieka civilių ar karinių organų atstovai, visada ir visur yra ir bus draudžiami:

- a) smurtas prieš asmenų gyvybę, sveikatą ir fizinę ar psichikos būklę, ypač:
 - i) nužudymas,
 - ii) visų rūšių kankinimai, nesvarbu, ar jie būtų fiziniai ar psichiniai,
 - iii) kūno bausmės,
 - iv) suluošinimas;
- b) tyčiojimas iš žmogaus orumo, ypač žeminantis ir įžeidžiantis elgesys, vertimas verstis prostitucija ar nepadorus bet kokios formos kėsinimasis;
- c) įkaitų ėmimas;
- d) kolektyvinės bausmės; ir
- e) grasinimas atlikti bet kurią išvardytą veiksmą.

3. Kiekvienas asmuo, areštuotas, sulaikytas ar internuotas už veiksmus, susijusius su ginkluotu konfliktu, turi būti nedelsiant informuotas suprantama jam kalba apie priežastis, dėl kurių buvo imtasi tokių priemonių. Išskyrus atvejus, kai areštuojama ar sulaikoma už baudžiamuosius nusikaltimus, tokie asmenys turi būti paleisti kiek galima greičiau bet kuriuo atveju, kai tik nelieka areštą, sulaikymą ar internavimą pateisinančių aplinkybių.

4. Asmeniui, pripažintam kaltu padarius baudžiamąjį nusikaltimą, susijusį su ginkluotu konfliktu, negali būti priimtas joks nuosprendis ir jis negali būti niekaip kitaip nubaustas, kaip tik nusprendus nešališkai ir nustatyta tvarka sudarytam teismui, kuris laikosi visuotinai pripažintų įprastų teismo proceso principų, įskaitant ir tai, kad:

a) pagal procesą turi būti numatyta, jog kaltinamasis nedelsiant bus informuotas apie baudžiamąjį nusikaltimą, kuriuo jis kaltinamas, aplinkybes ir jam iki teismo ir teisme bus suteiktos visos būtinos teisės ir gynybos priemonės;

b) nė vienas asmuo negali būti nuteistas už nusikaltimą kitaip, kaip tik jo asmeninės baudžiamosios atsakomybės pagrindu;

c) nė vienas asmuo negali būti apkaltintas padaręs baudžiamąjį nusikaltimą arba nuteistas už jį remiantis bet kokia veika ar neveikimu, kurie nėra baudžiamieji nusikaltimai pagal nacionalinę ar

tarptautinę teisę, galiojusią darant nusikaltimą; taip pat negali būti skiriama griežtesnė bausmė, nei ta, kuri buvo numatyta tada, kai buvo padarytas baudžiamasis nusikaltimas; jei, padarius nusikaltimą, įstatymas numatė lengvesnę bausmę, taikomas pastarasis įstatymas;

d) kiekvienas kaltinamas padaręs nusikaltimą laikomas nekaltu tol, kol jo kaltė nebus įrodyta pagal įstatymus;

e) kiekvienas kaltinamas padaręs nusikaltimą turi teisę dalyvauti teismo procese;

f) nė vienas asmuo negali būti verčiamas liudyti prieš save patį ar prisipažinti kaltas;

g) kiekvienas kaltinamas padaręs nusikaltimą turi teisę apklausti liudytojus, liudijančius prieš jį, arba reikalauti, kad šie liudytojai būtų apklausti, taip pat turi teisę iškviešti ir apklausti liudytojus, liudijančius jo naudai, tomis pačiomis sąlygomis kaip ir liudytojus, liudijančius prieš jį;

h) nė vienas asmuo neturi būti persekiojamas ar nubaustas tos pačios šalies už nusikaltimą, už kurį, remiantis tais pačiais įstatymais ir teismo procesu, šiam asmeniui jau buvo paskelbtas galutinis nuosprendis, jį išteisinantis ar nuteisiantis;

i) kiekvienas persekiojamas už nusikaltimo padarymą turi teisę į viešą teismo nuosprendžio paskelbimą; ir

j) skelbiant nuosprendį, nuteistajam turi būti pranešama apie jo teisę skųsti nuosprendį teismui ar kitas priemones, taip pat apie terminą, skirtą pasinaudoti šia teise.

5. Moterys, kurių laisvė suvaržoma dėl prižasčių, susijusių su ginkluotu konfliktu, yra laikomos kitose patalpose nei vyrai. Jas tiesiogiai prižiūri moterys. Tačiau jei sulaikomos ar internuojamos šeimos, moterys, kai tai įmanoma, įkurdinamos toje pačioje vietoje kaip šeimos.

6. Asmenys, areštuoti, sulaikyti ar internuoti dėl prižasčių, susijusių su ginkluotu konfliktu, yra saugomi net ir pasibaigus ginkluotam konfliktui taip, kaip yra numatyta šiame straipsnyje, kol bus galutinai išlaisvinti, repatrijuoti ar atkurtos jų teisės.

7. Kad būtų išvengta bet kokių abejonių, susijusių su asmenų, kaltinamų karo nusikaltimais ar nusikaltimais žmonijai, persekiojimu ir jų teisimu, taikomi šie principai:

a) šiais nusikaltimais kaltinami asmenys turi būti persekiojami ir perduodami teismui remiantis galiojančiomis tarptautinės teisės normomis; ir

b) su visais tokiais asmenimis, kuriems negalioja palankesnio elgesio nuostatos, numatytos konvencijose ar šiame protokole, yra elgiamasi taip, kaip nurodo šis straipsnis, neatsižvelgiant į tai, ar tie nusikaltimai, kuriais jie kaltinami, yra sunkūs konvencijų ar šio protokolo pažeidimai, ar ne.

8. Nė viena iš šio straipsnio nuostatų negali būti suprasta kaip ribojimas ar pažeidimas bet kurios kitos nuostatos, suteikiančios 1 punkte minimiems asmenims teisę į didesnę apsaugą, remiantis bet kokiomis galiojančiomis tarptautinės teisės normomis.

II SKIRSNIS MOTERŲ IR VAIKŲ APSAUGOS PRIEMONĖS

76 STRAIPSNIS

Moterų apsauga

1. Moterys turi būti ypač gerbiamos ir joms turi būti užtikrinama apsauga, ypač nuo išprievartavimo, priverstinės prostitucijos ar kokio kito nepadoraus kėsینimosi.

2. Nėščių moterų ir mažamečių vaikų motinų, areštuotų, sulaikytų ar internuotų dėl prižasčių, susijusių su ginkluotu konfliktu, bylos nagrinėjamos pirmiausiai.

3. Konflikto šalys kiek tik įmanoma privalo stengtis vengti skelbti mirties bausmę už nusikaltimus, susijusius su ginkluotu konfliktu, nėščioms moterims ar mažamečių vaikų motinoms, nuo kurių šie vaikai priklauso. Mirties bausmė už tokius nusikaltimus šioms moterims neturi būti vykdoma.

77 STRAIPSNIS

Vaikų apsauga

1. Vaikus reikia ypač gerbti ir užtikrinti jų apsaugą nuo bet kokių nepadorių kėsinių. Konflikto šalys turi pasirūpinti jų apsauga ir teikti pagalbą, jiems reikalingą dėl amžiaus ar dėl kokios nors kitos priežasties.

2. Konflikto šalys turi imtis visų įmanomų priemonių, kad vaikai, neturintys penkiolikos metų, tiesiogiai nedalyvautų karo veiksmuose, ir ypač turi susilaikyti nuo vaikų verbavimo į savo ginkluotąsias pajėgas. Verbuodamos asmenis, jau turinčius penkiolika metų, bet dar nesukakusius aštuoniolikos, konflikto šalys turi stengtis pirmiausia atrinkti vyresnius.

3. Jeigu išimtiniais atvejais, nesilaikant 2 punkto nuostatų, vaikai, neturintys penkiolikos metų, tiesiogiai dalyvauja karo veiksmuose ir atsiduria priešiškos šalies valioje, jie turi būti ypač saugomi, kaip yra nurodyta šiame straipsnyje, nesvarbu, ar jie karo belaisviai ar ne.

4. Vaikai, areštuoti, sulaikyti ar internuoti dėl priežasčių, susijusių su ginkluotu konfliktu, laikomi atskirtose nuo suaugusiųjų patalpose, išskyrus atvejus, kai šeimos įkurdinamos atskirai, kaip yra nurodyta 75 straipsnio 5 punkte.

5. Mirties bausmė už nusikaltimus, susijusius su ginkluotu konfliktu, nevykdoma asmenims, kurie darydami šį nusikaltimą neturėjo aštuoniolikos metų.

78 STRAIPSNIS

Vaikų evakuacija

1. Nė viena konflikto šalis neturi imtis evakuoti į užsienio valstybę vaikų, kurie nėra jos piliečiai, išskyrus laikiną evakuaciją, būtiną dėl sveikatos būklės ar vaikų gydymo arba, jei tik jie nėra okupuotoje teritorijoje, dėl jų saugumo. Jei galima rasti vaikų tėvus ar globėjus, tokia evakuacijai reikia šių raštiško sutikimo. Jeigu šių asmenų negalima rasti, reikia asmenų, kurie pagal įstatymus arba papročius yra atsakingi už vaikų globą, raštiško sutikimo. Kiekviena tokia evakuacija turi būti kontroliuojama valstybės globėjos, susitarus suinteresuotoms šalims, tiksliau - šaliam, kuri vykdo evakuaciją, su šalimi, priimančia vaikus, ir šalimis, kurių piliečiai evakuojasi. Kiekvienu atveju visos konflikto šalys privalo imtis visų įmanomų priemonių bet kokiam pavojui evakuacijos metu išvengti.

2. Atlikus evakuaciją pagal 1 punktą, turi būti pasirūpinta tolesniu kiekvieno svetur esančio vaiko mokymu, įskaitant ir jo religinį bei dorinį auklėjimą, kaip to pageidauja tėvai. Mokymas turi būti kiek įmanoma nepertraukiamas visą evakuacijos laikotarpį.

3. Siekdami palengvinti remiantis šiuo straipsniu evakuotų vaikų sugrįžimą į šeimas ir savo šalį, šalies, vykdušios evakuaciją, valdžios institucijos ir, kai tai tikslinga, priėmusios šalies valdžios institucijos užpildo kiekvieno vaiko kortelę su fotografija ir ją išsiunčia Tarptautinio Raudonojo Kryžiaus komiteto Centrinei informacijos agentūrai. Kiekvienoje kortelėje turi būti, kai tai įmanoma ir nėra pavojaus padaryti vaikui žalos, ši informacija:

- a) vaiko pavardė (pavardės);
- b) vaiko vardas (vardai);
- c) vaiko lytis;
- d) gimimo vieta ir data (jei gimimo data nežinoma, apytikris amžius);
- e) pilnas tėvo vardas;
- f) pilnas motinos vardas ir jos mergautinė pavardė;
- g) artimiausi vaiko giminaičiai;
- h) vaiko pilietybė;
- i) vaiko gimtoji kalba ar kitos kalbos, kuriomis jis kalba;
- j) vaiko šeimos adresas;
- k) bet koks vaiko asmens numeris;
- l) vaiko sveikatos būklė;
- m) vaiko kraujo grupė;
- n) skiriamosios žymės;
- o) data ir vieta, kurioje vaikas buvo rastas;
- p) vaiko išvažiavimo iš savo šalies data ir vietos, iš kurios jis išvažiavo, pavadinimas;

- q) vaiko religija, jei ji žinoma;
- r) dabartinis vaiko adresas jį priėmusioje šalyje;
- s) jeigu vaikas mirė iki sugrįžimo, mirties data, vieta ir aplinkybės bei laidojimo vieta.

III SKIRSNIS ŽURNALISTAI

79 STRAIPSNIS Žurnalistų apsaugos priemonės

1. Žurnalistai, atliekantys pavojingas profesines užduotis ginkluoto konflikto teritorijose, laikomi civiliais, remiantis 50 straipsnio 1 punktu.

2. Kaip tokie jie yra saugomi pagal konvencijas ir šį protokolą, jeigu jie neatlieka veiksmų, nesuderinamų su savo, kaip civilių asmenų, statusu ir nepažeidžia karo korespondentų, akredituotų ginkluotosiose pajėgose, teisės į statusą, numatytą Trečiosios konvencijos 4 (A. 4) straipsnyje.

3. Jie gali gauti asmens pažymėjimą pagal šio protokolo II priede pateiktą pavyzdį. Šį pažymėjimą išduoda vyriausybė valstybės, kurios pilietis žurnalistas yra arba kurios teritorijoje jis nuolat gyvena, arba kurioje yra ta informacinė agentūra, kurioje jis dirba. Pažymėjimas patvirtina jo, žurnalisto, statusą.

I PROTOKOLAS

V DALIS KONVENCIJŲ IR ŠIO PROTOKOLO VYKDYMAS

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

80 STRAIPSNIS Vykdymo priemonės

1. Aukštosios susitariančiosios šalys ir konflikte dalyvaujančios šalys nedelsdamos turi imtis visų reikiamų priemonių vykdyti įsipareigojimus pagal konvencijas ir šį protokolą.

2. Aukštosios susitariančiosios šalys ir konflikte dalyvaujančios šalys turi duoti nurodymus ir instrukcijas, užtikrinančias konvencijų ir šio protokolo laikymąsi, ir privalo kontroliuoti, kad jie būtų vykdomi.

81 STRAIPSNIS Raudonojo Kryžiaus ir kitų humanitarinių organizacijų veikla

Konflikto šalys Tarptautiniam Raudonojo Kryžiaus komitetui turi sudaryti visas pagal galimybes sąlygas, kurios jam padėtų vykdyti konvencijų ir šio protokolo numatytas humanitarines funkcijas, kad būtų užtikrinta konfliktų aukų apsauga ir pagalba joms; Tarptautinis Raudonojo Kryžiaus komitetas taip pat gali įgyvendinti bet kokią kitą veiklą šių aukų labui, jei su tuo sutinka suinteresuotos konflikto šalys.

2. Konflikto šalys atitinkamoms Raudonojo Kryžiaus (Raudonojo Pusmėnulio, Raudonojo Liūto ir Saulės) organizacijoms turi sudaryti reikiamas sąlygas jų humanitarinei veiklai konflikto aukų labui įgyvendinti remiantis konvencijų ir šio protokolo nuostatomis bei Raudonojo Kryžiaus principais, suformuluotais tarptautinių Raudonojo Kryžiaus konferencijų.

3. Aukštosios susitariančiosios šalys ir konflikto šalys turi kiek įmanoma padėti Raudonojo Kryžiaus (Raudonojo Pusmėnulio, Raudonojo Liūto ir Saulės) organizacijoms ir Raudonojo Kryžiaus draugijų lygai teikti pagalbą konfliktų aukoms pagal konvencijų ir šio protokolo nuostatas ir pagrindinius Raudonojo Kryžiaus principus, suformuluotus tarptautinių Raudonojo Kryžiaus konferencijų.

4. Aukštosios susitariančiosios šalys ir konflikto šalys turi kiek įmanoma sudaryti sąlygas, panašias į minėtas 2 ir 3 punktuose, kitoms humanitarinėms organizacijoms, nurodytoms konvencijose bei šiame protokole ir atitinkamų konflikto šalių tinkamai įgaliotoms bei vykdančioms humanitarinę veiklą vadovaujantis konvencijų ir šio protokolo nuostatomis.

82 STRAIPSNIS Ginkluotųjų pajėgų teisės patarėjai

Aukštosios susitariančiosios šalys visada, o konflikto šalys – vykstant ginkluotam konfliktui privalo užtikrinti, kad būtų juridiniai patarėjai, kurie prireikus galėtų atitinkamu lygiu patarti karo vadams, kaip taikyti konvencijas ir šį protokolą, ir šiuo klausimu tinkamai instruktuoti ginkluotąsias pajėgas.

83 STRAIPSNIS Platinimas

1. Aukštosios susitariančiosios šalys įsipareigoja tiek taikos metu, tiek ir kilus ginkluotam konfliktui konvencijas ir šį protokolą kiek įmanoma platinti savo šalyse ir ypač šių dokumentų

nagrinėjimą įtraukti į karinio mokymo programas, taip pat skatinti civilius gyventojus šiuos dokumentus studijuoti, kad su jais susipažintų ir ginkluotosios pajėgos, ir civiliai gyventojai.

2. Visos karinės ir civilinės valdžios institucijos, kurios ginkluoto konflikto metu imasi atsakomybės už konvencijų ir šio protokolo taikymą, turi būti gerai susipažinusios su jų visų tekstais.

84 STRAIPSNIS

Taikymo taisyklės

Aukštosios susitariančiosios šalys turi kiek įmanoma greičiau perduoti viena kitai per dokumento depozitarijų ir prireikus per valstybes globėjas oficialius šio protokolo vertimus, taip pat įstatymus ir taisykles, kuriuos priims siekdamas užtikrinti jo vykdymą.

II SKYRIUS

KONVENCIJŲ IR ŠIO PROTOKOLO PAŽEIDIMŲ ŠALINIMAS IR ATSAKOMYBĖ

85 STRAIPSNIS

Šio protokolo pažeidimų šalinimas

1. Konvencijų nuostatos dėl pažeidimų ir sunkių pažeidimų šalinimo, papildytos šiuo skyriumi, turi būti taikomos ir atsakomybei už šio protokolo pažeidimus ir sunkius pažeidimus.

2. Veiksmai, apibūdinti kaip sunkūs konvencijų pažeidimai, yra sunkūs ir šio protokolo pažeidimai, jei jie buvo padaryti asmenims, esantiems priešiškos šalies valioje, ginamiems šio protokolo 44, 45 ir 73 straipsnių, arba priešiškos šalies sužeistiesiems, ligoniams ir patyrusiems laivo sudužimą, ginamiems šio protokolo, arba medicinos ar religiniam personalui, taip pat medicinos daliniams ar sanitariniam transportui, kontroliuojamam priešiškos šalies, ginamiems šio protokolo.

3. Prie 11 straipsnyje apibrėžtų sunkių pažeidimų papildomai priskiriami tokie sunkūs šio protokolo pažeidimai, kurie padaromi tyčia, pažeidžiant atitinkamas šio protokolo nuostatas ir sukelia mirtį arba sunkų kūno ar sveikatos sužalojimą:

- a) kai puolimo objektu tampa civiliai gyventojai ar pavieniai civiliai;
- b) kai puolimas pradedamas be atrankos, darant poveikį civiliams gyventojams arba objektams, žinant, kad dėl jo bus pernelyg daug aukų, civilių asmenų sužeidimų ar žalos civiliniams objektams, kaip nurodyta 57 straipsnio 2 a iii) punkte;
- c) kai pradedamas įmonių ar įrenginių, turinčių pavojingą jėgą, puolimas, žinant, kad dėl to bus pernelyg daug aukų, civilių sužeidimų ir žalos civiliniams objektams, kaip nurodyta 57 straipsnio 2 a iii) punkte;
- d) kai puolimo objektu tampa neapsaugotos vietovės ir demilitarizuotos zonos;
- e) kai užpuolamas asmuo, apie kurį žinoma, kad jis yra išėjęs iš rikiuotės (*hors de combat*);
- f) kai pažeidžiant 37 straipsnį apgaulingai panaudojama skiriamoji Raudonojo Kryžiaus, Raudonojo Pasmėnulio ar Raudonojo Liūto ir Saulės emblema arba kiti apsauginiai ženklai, pripažinti konvencijų ar šio protokolo.

4. Be sunkių pažeidimų, nurodytų ankstesniuose punktuose ir konvencijose, papildomai sunkiais šio protokolo pažeidimais bus laikomi šie tyčia ir pažeidžiant konvencijas ar šį protokolą padaryti pažeidimai:

- a) kai okupuojanti valstybė perkelia dalį savo civilių gyventojų į jos okupuotą teritoriją arba kai deportuojami ar perkelti visi ar dalis okupuotos teritorijos gyventojų toje teritorijoje ar už jos ribų, pažeidžiant Ketvirtosios konvencijos 49 straipsnį;
- b) kai nepateisinamai delsiama repatrijuoti karo belaisvius ar civilius;
- c) kai vykdomas aparteidas ar kiti nežmoniški ir žeminantys veiksmai, įžeidžiantys asmens orumą ir pagrįsti rasine diskriminacija;

d) kai puolimo objektu tampa aiškiai atpažįstami istoriniai paminklai, meno kūriniai ar bažnyčios, kurie yra kultūrinis ir dvasinis tautų paveldas ir kuriems specialiu susitarimu, sudarytu, pavyzdžiui, kompetentingos tarptautinės organizacijos, buvo suteikta ypatinga apsauga ir dėl to šis paveldas labai sugriaunamas, kai nėra įrodymų, kad priešiška šalis pažeidė 53 straipsnio b punktą, ir kai tokie istoriniai paminklai, meno kūriniai ir šventyklos nėra visai arti karinių objektų;

e) kai iš konvencijų saugomo arba šio straipsnio 2 punkte minimo asmens atimama teisė į nešališką ir įprastą teismą.

5. Nepažeidžiant konvencijų ir šio protokolo taikymo, sunkūs šių dokumentų pažeidimai turi būti laikomi karo nusikaltimais.

86 STRAIPSNIS

Neveiklumas

1. Aukštosios susitariančiosios šalys ir konflikto šalys turi pašalinti sunkius pažeidimus ir bausti už juos bei imtis priemonių pašalinti visus kitus konvencijų ar šio protokolo pažeidimus, padaromus dėl to, kad nebuvo atliekami veiksmai, kuriuos buvo privalu atlikti.

2. Tai, kad konvenciją ar šį protokolą pažeidė pavaldinys, neatleidžia jo vadovų nuo baudžiamosios ar drausminės atsakomybės, jei jie žinojo ar turėjo informacijos, kuria remdamiesi galėjo padaryti išvadą tuo metu galiojusiomis aplinkybėmis, kad pavaldinys daro ar ketina padaryti pažeidimą, ir jei nesiėmė pagal savo galimybes visų įmanomų priemonių užkirsti kelią tam pažeidimui ar jį pašalinti.

87 STRAIPSNIS

Vadų pareigos

1. Aukštosios susitariančiosios šalys ir konflikto šalys turi reikalauti, kad karo vadas užkirstų kelią, o prireikus pašalintų jiems pavaldžių ginkluotųjų pajėgų narių ar kitų jų kontroliuojamų asmenų daromus konvencijų ir šio protokolo pažeidimus ir praneštų apie juos kompetentingoms valdžios institucijoms.

2. Kad užkirstų kelią pažeidimams ir juos pašalintų, aukštosios susitariančiosios šalys ir konflikto šalys privalo reikalauti, kad karo vadai, neviršydami savo atsakomybės, užtikrintų, jog jiems pavaldūs ginkluotųjų pajėgų nariai žinotų pareigas, kurios jiems tenka pagal konvencijas ir šį protokolą.

3. Aukštosios susitariančiosios šalys ir konflikto šalys privalo reikalauti, kad kiekvienas vadas, žinantis, jog jo pavaldiniai ar kiti pavaldūs asmenys ketina padaryti ar jau padarė konvencijų ar šio protokolo pažeidimą, imtųsi reikiamų priemonių užkirsti kelią tokiems pažeidimams ir prireikus inicijuotų drausminės ir baudžiamosios bylos iškėlimą pažeidėjams.

88 STRAIPSNIS

Abipusė pagalba baudžiamosiose bylose

1. Aukštosios susitariančiosios šalys turi teikti viena kitai maksimalią pagalbą baudžiamuosiuose procesuose, iškeltuose dėl konvencijų ir šio protokolo sunkių pažeidimų.

2. Nepažeisdamos teisių ir įsipareigojimų, nurodytų konvencijose ir šio protokolo 85 straipsnio 1 punkte, ir jeigu leidžia aplinkybės, aukštosios susitariančiosios šalys turi bendradarbiauti išduodamos nusikaltėlius. Jos turi tinkamai atsižvelgti į valstybės, kurios teritorijoje įtariama padarius nusikaltimą, prašymą.

3. Visais atvejais galioja aukštosios susitariančiosios šalies, gavusios prašymą išduoti nusikaltėlių, įstatymai. Tačiau ankstesnių punktų nuostatos neturi paveikti įsipareigojimų, kylančių iš bet kurios kitos dvišalės ar daugiašalės sutarties, visiškai ar iš dalies lemiančios arba lemsiančios abipusę pagalbą baudžiamosiose bylose, nuostatų.

89 STRAIPSNIS Bendradarbiavimas

Konvencijų ar šio protokolo sunkių pažeidimų atvejais aukštosios susitariančiosios šalys įsipareigoja veikti kartu ar atskirai, bendradarbiaudamos su Jungtinėmis Tautomis ir vadovaudamosi Jungtinių Tautų Įstatais.

90 STRAIPSNIS Tarptautinė faktų nustatymo komisija

1. a) Tarptautinė faktų nustatymo komisija (toliau – Komisija) turi būti įkurta iš penkiolikos aukštos moralės ir pripažintų nešališkais narių.

b) Kai ne mažiau kaip dvidešimt aukštųjų susitariančiųjų šalių sutiks pripažinti Komisijos kompetenciją remdamosi 2 punktu, depozitarius turi iš karto, vėliau – kas penkeri metai, sušaukti tų aukštųjų susitariančiųjų šalių atstovų susirinkimą Komisijos nariams išrinkti. Susirinkime atstovai slaptu balsavimu išrenka Komisijos narius iš sąrašo, į kurį kiekviena minėta aukštoji susitariančioji šalis gali pasiūlyti po vieną asmenį.

c) Komisijos nariai veikia savo vardu ir eina pareigas tol, kol kitame susirinkime išrenkami nauji nariai.

d) Rinkimų metu aukštosios susitariančiosios šalys turi užtikrinti, kad į Komisiją renkami asmenys būtų reikiamų savybių ir kad visoje Komisijoje būtų garantuotas tinkamas geografinis atstovavimas.

e) Į netikėtai atsiradusią laisvą vietą narį išrenka pati Komisija, laikydamasi ankstesnių papunkčių nuostatų.

f) Kad Komisija galėtų atlikti savo funkcijas, depozitarius turi jai suteikti reikiamą administracinę pagalbą.

2. a) Protokolo pasirašymo, ratifikavimo ar prisijungimo prie jo metu ar bet kuriuo kitu metu aukštosios susitariančiosios šalys gali pareikšti, kad jos pripažįsta *ipso facto* ir be specialaus susitarimo dėl kiekvienos kitos aukštosios susitariančiosios šalies, prisiimančios tokį patį įsipareigojimą, Komisijos kompetenciją tirti kitos tokios šalies pareiškimus dėl pažeidimų, kaip tai leidžia šis straipsnis.

b) Minėti pareiškimai deponuojami depozitariui, kuris perduoda jų nuorašus aukštosioms susitariančiosioms šalims.

c) Komisija kompetentinga:

i) tirti visus faktus, kurie pateikiami kaip sunkus pažeidimas, kaip jį apibrėžia konvencijos ir šis protokolas, arba kitas sunkus konvencijų ar šio protokolo pažeidimas;

ii) teikdama paslaugas padėti atkurti konvencijų ir šio protokolo laikymąsi.

d) Kitais atvejais Komisija konflikto šalies prašymu organizuoja tyrimą tik kitos suinteresuotos šalies ar šalių sutikimu.

e) Remiantis šio punkto nuostatomis, Pirmosios konvencijos 52 straipsnio, Antrosios konvencijos 53 straipsnio, Trečiosios konvencijos 132 straipsnio ir Ketvirtosios konvencijos 149 straipsnio nuostatos ir toliau taikomos kiekvienam padarytam konvencijų pažeidimui ir turi apimti kiekvieną padarytą šio protokolo pažeidimą.

3. a) Jeigu nėra kitokio suinteresuotų šalių susitarimo, visus tyrimus atlieka septynių narių Kolegija. Kolegijos nariai skiriami taip:

i) penkis Komisijos narius, kurie nėra nė vienos iš konflikto šalių piliečiai, skiria Komisijos pirmininkas, pasitaręs su konflikto šalimis ir atsižvelgdamas į tai, kad būtų teisingai atstovaujama geografinėms sritims;

ii) du *ad hoc* narius, nesančius nė vienos iš konflikto šalių piliečiais, skiria kiekviena šalis po vieną.

b) Gavęs prašymą atlikti tyrimą, Komisijos pirmininkas turi nustatyti tam tikrą laiką Kolegijai sudaryti. Jei kuris nors *ad hoc* narys nebuvo paskirtas per nustatytą laiką, pirmininkas turi

nedelsdamas paskirti tokį papildomą Komisijos narį ar narius, kurių gali prireikti, kad Kolegija būtų visos sudėties.

4. a) Vadovaujantis 3 punktu sudaryta Kolegija tyrimui atlikti pakviečia konflikto šalis jai padėti ir pateikti įrodymus. Kolegija taip pat gali rinkti kitus įrodymus, kuriuos mano esant reikalingus, ir gali ištirti padėtį vietoje.

b) Visi įrodymai turi būti pateikti suinteresuotoms šalims, o šios turi teisę perduoti Komisijai savo pastabas dėl jų.

c) Kiekviena šalis turi teisę ginčyti tokius įrodymus.

5. a) Komisija pateikia suinteresuotoms šalims Kolegijos nustatytų faktų ataskaitą su tokiomis rekomendacijomis, kurias mano esant reikalinga duoti.

b) Jei Kolegija negali gauti pakankamų įrodymų objektyvioms ir nešališkoms išvadoms pateikti, Komisija privalo pranešti priežastis, dėl kurių šito negalima padaryti.

c) Komisija savo išvadų viešai neskelbia, nebent visos konflikto šalys to paprašytų.

6. Komisija nusistato procedūros taisykles, tarp jų pirmininkavimo Komisijoje ir Kolegijoje taisykles. Šios taisyklės turi užtikrinti, kad Komisijos pirmininkas bet kuriuo metu galėtų atlikti savo funkcijas ir, kai atliekamas tyrimas, kad šios funkcijos tektų asmeniui, nesančiam nė vienos konflikto šalies piliečiu.

7. Komisijos administracinės išlaidos dengiamos iš aukštųjų susitariančiųjų šalių, pateikusių pareiškimus pagal 2 punktą, įmokų, taip pat iš savanoriškų įnašų. Konflikto šalis ar šalys, kurios kreipiasi prašydamos atlikti tyrimą, reikiamas Kolegijos išlaidoms padengti lėšas skiria avansu; šias lėšas joms atlygina šalis ar šalys, kurioms buvo pateikti pareiškimai dėl pažeidimų, padengdamos penkiasdešimt procentų Kolegijos išlaidų sumos. Jei Kolegijai pateikiami priešpriešiniai pareiškimai, kiekviena šalis sumoka avansą – penkiasdešimt procentų reikalingų lėšų.

91 STRAIPSNIS

Atsakomybė

Konflikto šalis, nepažeidusi konvencijų ar šio protokolo nuostatų, yra, jeigu reikia, įpareigojama mokėti kompensaciją. Ji yra atsakinga už visus asmenų, įeinančių į jos ginkluotąsias pajėgas, padarytus veiksmus.

VI DALIS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

92 STRAIPSNIS

Pasirašymas

Šį protokolą gali pasirašyti konvencijų šalys praėjus šešioms mėnesiams po Baigiamojo akto pasirašymo ir lieka atviras dvylika mėnesių.

93 STRAIPSNIS

Ratifikavimas

Šis protokolą turi būti ratifikuotas kiek galima greičiau. Ratifikavimo raštai deponuojami Šveicarijos Federacijos Tarybai, konvencijų depozitarijui.

94 STRAIPSNIS

Prisijungimas

Prie šio protokolo gali prisijungti kiekviena jo nepasirašiusi konvencijų šalis. Prisijungimo dokumentai deponuojami depozitarijui.

95 STRAIPSNIS**Įsigaliojimas**

1. Šis protokolas įsigalioja praėjus šešioms mėnesiams po to, kai buvo deponuoti du ratifikavimo ar prisijungimo dokumentai.

2. Kiekvienai konvencijų šaliai, ratifikuojančiai šį protokolą ar vėliau prisijungiančiai prie jo, jis įsigalioja praėjus šešioms mėnesiams po to, kai buvo deponuoti tos šalies ratifikavimo raštai ar prisijungimo dokumentai.

96 STRAIPSNIS**Sutartiniai santykiai šiam protokolui įsigaliojus**

1. Jei konvencijų šalys yra ir šio protokolo šalys, konvencijos taikomos su šio protokolo papildymais.

2. Jei viena iš konflikto šalių nėra įsipareigojusi pagal šį protokolą, protokolo šalių tarpusavio santykiams jis ir toliau galioja. Šis protokolas galioja ir jų santykiams su kiekviena konflikto šalimi, kuri nėra šio protokolo šalis, jei pastaroji pripažįsta ir taiko jo nuostatas.

3. Valdžios institucija, atstovaujanti tautai, kovojančiai su viena iš aukštųjų susitariančiųjų šalių tokio tipo ginkluotame konflikte, kuris apibrėžtas 1 straipsnio 4 punkte, gali imtis taikyti konvencijas ir šį protokolą minėto konflikto atžvilgiu, padariusi dėl to depozitarijui adresuotą vienašalį pareiškimą. Depozitarijaus gautas toks pareiškimas turi tokį poveikį minėtam konfliktui:

a) tai valdžios institucijai, kaip konflikto šaliai, konvencijos ir šis protokolas įsigalioja nedelsiant;

b) minėta valdžios institucija įgyja tokias pat teises ir pareigas, kaip ir tie, kuriuos gavo aukštoji susitariančioji konvencijų ir šio protokolo šalis; ir

c) konvencijos ir šis protokolas yra vienodai privalomi visoms konflikto šalims.

97 STRAIPSNIS**Pataisos**

1. Kiekviena aukštoji susitariančioji šalis gali pasiūlyti šio protokolo pataisas. Bet kurios pasiūlytos pataisos tekstas turi būti perduotas depozitarijui, kuris, pasitaręs su visomis aukštosiomis susitariančiosiomis šalimis ir Tarptautiniu Raudonojo Kryžiaus komitetu, nusprendžia, ar reikia šaukti konferenciją pasiūlytai pataisai apsvarstyti.

2. Depozitarijus turi į konferenciją pakviesti visas aukštąsias susitariančiąsias šalis, taip pat konvencijų šalis, neatsižvelgdamas į tai, ar jos yra šio protokolo signatarės, ar ne.

98 STRAIPSNIS**I priedo pakeitimas**

1. Ne vėliau kaip praėjus ketveriems metams po šio protokolo įsigaliojimo, paskui ne rečiau kaip kas ketveri metai Tarptautinis Raudonojo Kryžiaus komitetas konsultuojasi su aukštosiomis susitariančiosiomis šalimis dėl šio protokolo I priedo ir nusprendęs, kad būtina, gali pasiūlyti sukviesti techninių ekspertų susitikimą peržiūrėti I priedą ir pasiūlyti reikiamas jo pataisas. Jei per šešis mėnesius po pranešimo aukštosioms susitariančiosioms šalims apie tokį susitikimą trečdalis jų nepareiškė prieštaravimo, Tarptautinis Raudonojo Kryžiaus komitetas turi sušaukti susitikimą ir pakviesti į jį stebėtojų iš atitinkamų tarptautinių organizacijų. Trečdalis aukštųjų susitariančiųjų šalių prašymu tokį susitikimą Tarptautinis Raudonojo Kryžiaus komitetas gali sušaukti bet kuriuo metu.

2. Depozitarijus turi sušaukti aukštųjų susitariančiųjų šalių ir konvencijų šalių konferenciją techninių ekspertų susitikime pasiūlytomis pataisoms apsvarstyti, jei susitikimui pasibaigus to reikalauja Tarptautinis Raudonojo Kryžiaus komitetas ar trečdalis aukštųjų susitariančiųjų šalių.

3. I priedo pataisos gali būti priimtos tokioje konferencijoje dviejų trečdalių joje dalyvaujančių ir balsuojančių aukštųjų susitariančiųjų šalių balsų dauguma.

4. Depozitarijus apie kiekvieną taip priimtą pataisą privalo pranešti aukštosioms susitariančiosioms šalims ir konvencijų šalims. Pataisa laikoma priimta praėjus vieniems metams nuo to momento, kai apie ją taip buvo pranešta, jei per tą laikotarpį depozitarijus negauna pareiškimo, kad pataisos nepriima ne mažiau kaip vienas trečdalis aukštųjų susitariančiųjų šalių.

5. Pataisa, kuri laikoma priimta remiantis 4 punktu, visoms aukštosioms susitariančiosioms šalims įsigalioja praėjus trimis mėnesiams po jos priėmimo, išskyrus tas šalis, kurios remdamosi tuo pačiu punktu, pareiškė jos nepriimančios. Kiekviena šalis, padariusi tokį pareiškimą, visada gali jį atšaukti ir tada pataisa turi toje šalyje įsigalioti po trijų mėnesių.

6. Depozitarijus turi pranešti aukštosioms susitariančiosioms šalims ir konvencijų šalims apie kiekvienos pataisos įsigaliojimą, apie šalis, kurioms ši pataisa taikoma, jos įsigaliojimo kiekvienoje šalyje datą, apie pareiškimus dėl pataisos nepriimtimumo, padarytus remiantis 4 punktu, ir apie tokių pareiškimų atšaukimą.

99 STRAIPSNIS

Denonsavimas

1. Tuo atveju, kai aukštoji susitariančioji šalis denonsuoja šį protokolą, denonsavimas įsigalioja tik praėjus vieniems metams, kai buvo gautas denonsavimo dokumentas. Tačiau jei po metų denonsavusi šalis atsiduria vienoje iš 1 straipsnyje minimų situacijų, denonsavimas įsigalios tik pasibaigus ginkluotam konfliktui ar okupacijai ir bet kuriuo atveju tik kai baigsis asmenų, ginamų konvencijų ir šio protokolo, visiško išlaisvinimo, repatriacijos ir įkurdinimo operacijos.

2. Apie denonsavimą būtina raštu pranešti depozitarijui, kuris praneša apie tai visoms aukštosioms susitariančiosioms šalims.

3. Denonsavimas galioja tik denonsuojančiai šaliai.

4. Joks denonsavimas remiantis 1 punktu negali turėti įtakos denonsuojančios šalies prisiimtiems įsipareigojimams dėl ginkluoto konflikto pagal šį protokolą bet kokiam veiksmui, atliktam prieš įsigaliojant denonsavimui.

100 STRAIPSNIS

Pranešimai

Depozitarijus turi informuoti aukštąsias susitariančiąsias šalis, taip pat konvencijų šalis, nesvarbu, ar pasirašė jos šį protokolą, ar ne, apie:

a) parašus po šiuo protokolu ir ratifikavimo bei prisijungimo dokumentų deponavimą remiantis 93 ir 94 straipsniais;

b) šio protokolo įsigaliojimo datą remiantis 95 straipsniu;

c) pranešimus ir pareiškimus, gautus remiantis 84, 90 ir 97 straipsniais;

d) pareiškimus, gautus remiantis 96 straipsnio 3 punktu, kurie turi būti perduodami pačiu greičiausiu būdu; ir

e) denonsavimą pagal 99 straipsnį.

101 STRAIPSNIS

Registracija

1. Įsigaliojusį šį protokolą depozitarijus perduoda Jungtinių Tautų Sekretariatui užregistruoti ir paskelbti, remiantis Jungtinių Tautų Įstatų 102 straipsniu.

2. Depozitarijus taip pat informuoja Jungtinių Tautų Sekretariatą apie visus jo gautus šio protokolo ratifikavimo raštus, prisijungimo dokumentus ir pareiškimus apie denonsavimus.

102 STRAIPSNIS

Autentiški tekstai

Šio protokolo originalas, kurio tekstai arabų, kinų, anglų, prancūzų, rusų ir ispanų kalbomis yra autentiški, turi būti deponuotas deponitarijui, kuris patvirtintas tikras protokolo kopijas perduoda visoms Konvencijos šalims.

I PRIEDAS TAPATYBĖS NUSTATYMO TAISYKLĖS

1 STRAIPSNIS Bendrosios nuostatos

1. Šiame priede išdėstytos tapatybės nustatymo taisyklės įgyvendina atitinkamas Ženevos konvencijų ir Protokolo nuostatas; jomis siekiama paspartinti Ženevos konvencijų ir Protokolo ginamo personalo, materialinių vertybių, dalinių, transporto priemonių ir įrengimų tapatybės nustatymą.

2. Šios taisyklės pačios savaime nesukuria teisės į apsaugą. Ši teisė yra įtvirtinta atitinkamuose Konvencijų ir Protokolo straipsniuose.

3. Atsižvelgdamos į atitinkamas Ženevos konvencijų ir Protokolo nuostatas, kompetentingos valdžios institucijos visada gali reguliuoti skiriamųjų emblemų ir signalų naudojimą, rodymą, apšvietimą ir aptikimą.

4. Aukštosios susitariančios šalys ir, ypač, konflikto šalys, raginamos bet kuriuo metu susitarti dėl papildomų arba kitų signalų, priemonių ar sistemų, kurios padidintų tapatybės nustatymo galimybes ir visiškai išnaudotų šios srities technologijų plėtrą.

I SKIRSNIS ASMENS PAŽYMĖJIMAI

2 STRAIPSNIS

Nuolatinio civilinio medicinos ir religinio personalo asmens pažymėjimas

1. Nuolatinio civilinio medicinos ir religinio personalo asmens pažymėjimas, numatytas šio protokolo 18 straipsnio 3 punkte, turi būti:

- a) su skiriamąja emblema ir tokio dydžio, kad jį būtų galima nešioti kišenėje;
- b) kiek įmanoma patvaresnis;
- c) išrašytas nacionaline ar oficialia kalba (gali būti papildomų įrašų ir kitomis kalbomis);
- d) su nurodyta pažymėjimo savininko pavarde, gimimo data (arba, jei data nežinoma, nurodytas amžius pažymėjimo išdavimo metu) ir asmens numeriu, jei asmuo jį turi;
- e) nurodyta, kokių pagrindu pažymėjimo savininkas turi teisę būti saugomas konvencijų ir šio protokolo;
- f) su savininko nuotrauka, taip pat jo parašu ar nykščio atspaudu arba abiem;
- g) su kompetentingos valdžios institucijos antspaudu ir parašu;
- h) su pažymėjimo išdavimo ir galiojimo pasibaigimo data;
- i) jeigu įmanoma, nurodyta savininko kraujo grupė antroje pažymėjimo pusėje.

2. Asmens pažymėjimas turi būti vienodas visoje kiekvienos aukštosios susitariančiosios šalies teritorijoje ir, kiek įmanoma, to paties tipo visoms konflikte dalyvaujančioms šalims. Konflikto šalys gali naudotis pavyzdžiu, parašytu viena kalba, kuris parodytas 1 paveiksle. Prasidėjus karo veiksams, šios šalys gali pasiūsti viena kitai modelį pažymėjimo, kurį jos naudoja, jei tas modelis skiriasi nuo pavaizduoto 1 paveiksle. Asmens pažymėjimo, jei įmanoma, išrašomi du egzemplioriai, kurių vieną saugo jį išdavusi valdžios institucija, turinti kontroliuoti išduotus pažymėjimus.

3. Asmens pažymėjimai iš nuolatinio civilinio medicinos ir religinio personalo jokiais aplinkybėmis negali būti atimti. Pametęs asmens pažymėjimą, jo savininkas turi teisę gauti dublikatą.

3 STRAIPSNIS

Laikinojo civilinio medicinos ir religinio personalo asmens pažymėjimas

1. Laikinojo civilinio medicinos ir religinio personalo asmens pažymėjimas turi būti, kai tai įmanoma, analogiškas šių taisyklių 2 straipsnyje nurodytam pažymėjimui. Dalyvaujančios konflikte šalys gali vadovautis 1 paveiksle parodytu pavyzdžiu.

2. Kai aplinkybės neleidžia išduoti laikinajam civiliniam medicinos ir religiniam personalui asmens pažymėjimų, analogiškų aprašytiems šių taisyklių 2 straipsnyje, šiam personalui gali būti išduodama kompetentingos valdžios institucijos pasirašyta pažyma, patvirtinanti, kad asmeniui, kuriam ji išduota, paskirtos pareigos laikinojo personalo sudėtyje, ir nurodanti, jei įmanoma, paskyrimo trukmę bei savininko teisę nešioti skiriamąją emblemą. Pažymoje turi būti nurodyta savininko pavardė ir gimimo data (arba, jei tos datos negalima nustatyti, jo amžius pažymos išdavimo metu), atliekamos funkcijos ir asmens numeris, jei yra. Joje turi būti savininko parašas arba nykščio atspaudas, arba ir viena, ir kita.

(atskirame lape)

Pirmoji pusė

(Šalis ir valdžios institucija, išduodanti šį pažymėjimą)

ASMENS PAŽYMĖJIMAS

NUOLATINIAM civiliniam medicinos personalui

LAIKINAJAM religiniam

Pavardė

Gimimo data (arba amžius)

Asmens Nr. (jei yra)

Šio pažymėjimo savininkas yra saugomas 1949 m. rugpjūčio 12 d. Ženevos konvencijų ir jų Papildomo protokolo dėl tarptautinių ginkluotų konfliktų aukų apsaugos (I protokolą) ir eina šias pareigas:

Išdavimo data

Pažymėjimo Nr.

Pažymėjimą išdavė:

(Išdavusios valdžios institucijos parašas)

Galioja iki

Antroji pusė

ŪGIS

AKIŲ SPALVA

PLAUKŲ SPALVA

KITOS SKIRIAMOSIOS ŽYMĖS AR INFORMACIJA

SAVININKO NUOTRAUKA

ANTSPAUDAS

SAVININKO PARAŠAS ARBA NYKŠČIO
ATSPAUDAS, ARBA VIENA IR KITA

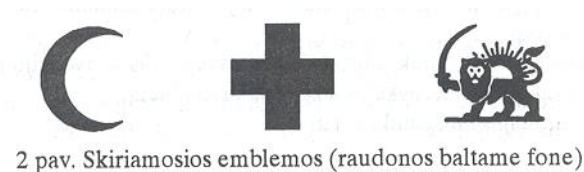
1 pav. Asmens pažymėjimo pavyzdys (dydis: 74 mm x 105 mm)

II SKIRSNIS SKIRIAMOJI EMBLEMA

4 STRAIPSNIS

Forma

Skiriamoji emblema (raudona baltame fone) turi būti tokio dydžio, kokio reikia pagal aplinkybes. Kokia turi būti kryžiaus, pusmėnulio arba liūto ir saulės forma, aukštosios susitariančiosios šalys gali matyti iš 2 paveiksle pateiktų pavyzdžių.

5 STRAIPSNIS

Naudojimas

1. Skiriamoji emblema, kai tai įmanoma, iškabinama ant plokščio paviršiaus, ant vėliavų arba kitokiu būdu, atitinkančiu vietovės sąlygas, kad ją būtų galima matyti iš visų įmanomų pusių ir iš kiek galima didesnio nuotolio, o ypač, – iš oro.
2. Naktį arba esant ribotam matomumui skiriamoji emblema gali būti apšviesta arba pati būti šviečianti.
3. Skiriamoji emblema gali būti padaryta iš medžiagų, leidžiančių ją atpažinti techninėmis priemonėmis. Raudonoji emblemos dalis turi būti nudažyta ant juodais dažais padengto paviršiaus, kad būtų palengvintas jos atpažinimas, ypač infraraudonomis priemonėmis.
4. Medicinos ir religijos personalas, atliekantis savo pareigas mūšio zonoje, privalo, kiek tai įmanoma, nešioti galvos apdangalus ir drabužius su skiriamąja emblema.

III SKIRSNIS

SKIRIAMIEJI SIGNALAI

6 STRAIPSNIS

Naudojimas

1. Visi skiriamieji signalai, nustatyti šiame skirsnyje, gali būti naudojami medicinos dalinių ar transporto priemonių.
2. Šie signalai, kuriais išimtinai naudojasi medicinos daliniai ir transportas, neturi būti naudojami jokiam kitam tikslui, išskyrus šviesos signalą (žr. žemiau 3 punktą).
3. Nesant specialaus susitarimo tarp konflikto šalių dėl mėlynos šviesos blyksnių naudojimo sanitarinio transporto priemonėms, laivams ir orlaiviams atpažinti, šių signalų naudojimas kitoms transporto priemonėms, laivams ir orlaiviams nėra draudžiamas.
4. Laikinas sanitarinis oro transportas, kurio dėl laiko stokos ar dėl techninių ypatybių negalima pažymėti skiriamąja emblema, gali pasinaudoti šiame skirsnyje patvirtintais skiriamaisiais signalais.

7 STRAIPSNIS

Šviesos signalas

1. Šviesos signalą sudaro mėlynos šviesos blyksniai, kaip yra nustatyta Tarptautinės civilinės aviacijos organizacijos (ICAO) Tinkamumo skraidyti techniniame vadove Doc. 9051, ir šis signalas yra skirtas naudoti sanitariniam oro transportui, kad jį būtų galima atpažinti. Jokie kiti orlaiviai jo naudoti negali. Sanitarinis orlaivis, naudojantis mėlynos šviesos blyksnių signalą, turi jį parodyti, kai to reikia, kad šviesos signalas būtų matomas iš visų įmanomų pusių.

2. Atsižvelgiant į Tarptautinės jūrų organizacijos (IMO) Tarptautinio signalų kodekso XIV skirsnio 4 punkto nuostatas, 1949 metų Ženevos konvencijų ir Protokolo ginami laivai turėtų parodyti vieną ar daugiau mėlynos šviesos blyksnių, matomų iš bet kurios pusės.

3. Sanitarinio transporto priemonės turėtų parodyti vieną ar daugiau mėlynos šviesos blyksnių, matomų iš kiek galima didesnio nuotolio. Aukštosios susitariančios šalys, ir ypač konflikto šalys, kurios naudoja kitų spalvų signalus, turi pranešti apie tai.

4. Rekomenduojama mėlyna spalva gaunama, naudojant Tarptautinės apšvietimo komisijos (ICI) chromatinę diagramą, apibrėžtą šiomis koordinatėmis:

žalios spalvos riba $y = 0,065 + 0,805x$

baltos spalvos riba $y = 0,400 - x$

purpurinės spalvos riba $x = 0,133 + 0,600y$

Rekomenduojamas mėlynos šviesos blyksnių dažnis – nuo 60 iki 100 blyksnių per minutę.

8 STRAIPSNIS

Radijo signalas

1. Radijo signalas turi susidėti iš skubos signalo ir skiriamąjo signalo, kaip apibrėžta Tarptautinės telekomunikacijų sąjungos (ITU) Radijo reglamente (40 ir 40N straipsniai).

2. Radijo pranešimas, prieš kurį duodamas skubos ir skiriamasis signalai, nurodyti 1 punkte, turi būti perduodamas anglų kalba atitinkamais intervalais specialiai šiam tikslui nustatytu Radijo reglamente dažniu arba dažniais, taip pat turi perduoti šiuos duomenis apie sanitarinį transportą:

a) sanitarinio transporto priemonės šaukinį;

b) sanitarinio transporto priemonės buvimo vietą;

c) sanitarinio transporto priemonių skaičių ir rūšį;

d) maršrutą, kuriuo ketinama vykti;

e) numatomą kelionės laiką ir išvykimo bei atvykimo laiką, atsižvelgiant į aplinkybes;

f) kitą informaciją, pavyzdžiui, skrydžio aukštį, stebimus radijo dažnius, taip pat sutartines kalbas ir antrinio radiolokacinio sekimo sistemų darbo režimą bei kodus.

3. Tam, kad būtų galima lengviau perduoti šio protokolo 22, 23 ir 25–31 straipsniuose nurodytus pranešimus, aukštosios susitariančiosios šalys, konflikto šalys arba viena konflikto šalis, veikdamos sutartinai arba pavieniui, gali remdamosi dažnių paskirstymo lentele Radijo ryšio reglamente, pridėtame prie Tarptautinės telekomunikacijų konvencijos, nustatyti ir išspausdinti pasirinktus nacionalinius dažnius, kuriais jos naudosis tokiems pranešimams perduoti. Apie šiuos dažnius reikia pranešti Tarptautinei telekomunikacijų sąjungai laikantis procedūrų, kurias turi aprobuoti Pasaulinė administracinė radijo konferencija.

9 STRAIPSNIS

Elektroninis atpažinimas

1. Antrinio radiolokacinio sekimo sistema (SSR), kurios aprašymas pateikiamas 1944 m. gruodžio 7 d. Čikagos konvencijos dėl tarptautinės civilinės aviacijos 10 priede ir nuolat taisomas, gali būti naudojama sanitariniam oro transportui atpažinti ir jo kursui stebėti. SSR darbo režimas ir kodas, skirti naudoti išimtinai sanitariniam oro transportui, turi būti nustatyti aukštųjų susitariančiųjų šalių, dalyvaujančių konflikte šalies ar vienos konflikto šalių, veikiančių sutartinai ar pavieniui, remiantis procedūromis, kurias rekomenduos Tarptautinė civilinės aviacijos organizacija.

2. Atpažinimui ir buvimo vietai nustatyti ginamos sanitarinio transporto priemonės gali naudoti standartinius aeronautikos radarų atsakiklius ir (arba) jūrų paieškos ir gelbėjimo radarų atsakiklius.

Turi būti įmanoma ginamas sanitarinio transporto priemonės atpažinti iš kitų laivų arba orlaivių, turinčių antrinio radiolokacinio sekimo sistemos radarus, naudojant radaro atsakiklio perduodamą kodą, t. y. 3/A modulių, pritaikytu sanitarinio transporto priemonėms.

Sanitarinio transporto priemonės perduodamas kodas turi būti kompetentingos valdžios institucijos priskirtas šiam transportui ir praneštas visoms konflikto šalims.

3. Turi būti įmanoma ginamas sanitarinio transporto priemonės atpažinti iš povandeninių laivų, naudojant atitinkamus povandeninius akustikos signalus, perduodamus sanitarinio transporto priemonių.

Povandeninis akustikos signalas turi susidėti iš laivo šaukinio (arba kitos pripažintos sanitarinio transporto atpažinimo priemonės), prieš kurį morze perduodama viena grupė signalų YYY atitinkamu dažniu, t. y. 5 kHz.

Konflikto šalys, norinčios naudoti aukščiau nurodytus povandeninius akustikos atpažinimo signalus, turi apie juos kuo skubiau informuoti susijusias šalis ir patvirtinti naudojamus dažnius, pranešdamos apie laivų ligoninių naudojimą.

4. Dalyvaujančios konflikte šalys specialiu tarpusavio susitarimu gali sukurti savo panašią elektroninę sistemą sausumos sanitariniam transportui, sanitariniams laivams ir orlaiviams atpažinti.

IV SKIRSNIS RYŠIAI

10 STRAIPSNIS Radijo ryšys

1. Šių taisyklių 8 straipsnyje nurodytas prioriteto signalas gali būti duodamas prieš atitinkamus medicinos dalinių ir transporto radijo pranešimus, laikantis Protokolo 22, 23 ir 25–31 straipsniuose numatytų procedūrų.

2. Sanitarinio transporto priemonės, nurodytos ITU Radijo reglamento 40 (II skyrius, Nr. 3209) ir N 40 (III skyrius, Nr. 3214) straipsniuose taip pat gali perduoti pranešimus, naudodamos palydovines sistemas ir laikydamosios Radijo reglamento mobiliojo palydovinio ryšio paslaugoms 37, N 37 ir 59 straipsnių.

11 STRAIPSNIS Tarptautinių kodų naudojimas

Medicinos daliniai ir transportas taip pat gali naudoti Tarptautinės telekomunikacijų sąjungos, Tarptautinės civilinės aviacijos organizacijos ir Tarptautinės jūrų organizacijos nustatytus kodus ir signalus. Šie kodai ir signalai turi būti naudojami laikantis minėtų organizacijų standartų, praktikos ir procedūrų.

12 STRAIPSNIS Kitos ryšio priemonės

Kai neįmanomas dvipusis radijo ryšys, gali būti naudojami signalai, numatyti Tarptautiniame signalų kodekse, patvirtintame Tarptautinės jūrų organizacijos, arba nurodyti 1944 m. gruodžio 7 d. Čikagos konvencijos dėl tarptautinės civilinės aviacijos atitinkamame nuolat taisomame priede.

13 STRAIPSNIS Skrydžio planai

Susitarimai ir pranešimai apie skrydžio planus, nurodyti Protokolo 29 straipsnyje, turi būti formuluojami, kiek įmanoma laikantis procedūrų, kurias nustato Tarptautinė civilinės aviacijos organizacija.

14 STRAIPSNIS

Signalai ir procedūros, naudojami sanitariniam oro transportui sulaikyti

Jei sulaikantis orlaivis yra naudojamas skrendančiam sanitariniam orlaiviui atpažinti ar priversti jį nusileisti remiantis Protokolo 30 ir 31 straipsniais, įprastines vizualaus ir radijo sulaikymo procedūras, numatytas 1944 m. gruodžio 7 d. Čikagos konvencijos dėl tarptautinės civilinės aviacijos 2 priede, kuris nuolat taisomas, turi taikyti sulaikantys ir sanitariniai orlaiviai.

V SKIRSNIS CIVILINĖ GYNYBA

15 STRAIPSNIS Asmens pažymėjimas

1. Civilinės gynybos personalo asmens pažymėjimą, numatytą Protokolo 66 straipsnio 3 punkte, reglamentuoja atitinkamos šių taisyklių 2 straipsnio nuostatos.

2. Civilinės gynybos personalo asmens pažymėjimas gali būti analogiškas 3 paveiksle nurodytam pavyzdžiui.

3. Jei civilinės gynybos personalui leidžiama nešiotis lengvą asmeninį ginklą, asmens pažymėjime apie tai turi būti padarytas atitinkamas įrašas.

(atskirame lape)

PIRMOJI PUSĖ

(Šalis ir valdžios institucija, išduodanti šį pažymėjimą)

Civilinės gynybos personalo

ASMENS PAŽYMĖJIMAS

Pavardė

Gimimo data (arba amžius)

Asmens Nr. (jei yra)

Šio pažymėjimo savininkas yra saugomas 1949 m. rugpjūčio 12 d. Ženevos konvencijų ir jų Papildomo protokolo dėl tarptautinių ginkluotų konfliktų aukų apsaugos (I protokolas) ir eina šias pareigas

Išdavimo data

Pažymėjimo Nr.

Pažymėjimą išdavė:

(Išdavusios valdžios institucijos parašas)

Galioja iki

ANTROJI PUSĖ

ŪGIS

AKIŲ SPALVA

PLAUKŲ SPALVA

Kitos skiriamosios žymės ar informacija

Ginklai

SAVININKO NUOTRAUKA

Antspaudas

Savininko parašas arba nykščio atspaudas, arba viena ir kita

3 pav. Civilinės gynybos personalo asmens pažymėjimo pavyzdys (dydis 74 mm x 105 mm)

16 STRAIPSNIS Tarptautinis skiriamasis ženklas

1. Civilinės gynybos tarptautinis skiriamasis ženklas, numatytas šio protokolo 66 straipsnio 4 punkte, yra lygiašonis mėlynas trikampis oranžiniame fone (4 pav.):

4 pav. Mėlynas trikampis oranžiniame fone

2. Rekomenduojama, kad:

a) mėlyno trikampio, pavaizduoto ant vėliavos, rankovės raiščio ar apsiausto, fonas būtų oranžinis;

b) vienas iš trikampio kampų būtų nukreiptas vertikaliai aukštyn;

c) nė vienas trikampio kampas neliestų oranžinio fono kraštų.

3. Tarptautinis skiriamasis ženklas turi būti tokio dydžio, kokio reikia pagal aplinkybes. Kai įmanoma, jis turi būti iškabinamas ant plokščių paviršių arba ant vėliavų, matomų iš kiek įmanoma daugiau pusių ir iš kiek galima tolesnio atstumo. Vadovaujantis kompetentingos valdžios institucijos instrukcijomis, civilinės gynybos personalas privalo, kai tai įmanoma, nešioti galvos apdangalus ir drabužius su tarptautiniu skiriamuoju ženklu. Naktį arba kai matomumas ribotas, ženklas gali būti apšviestas arba šviesti pats; jis gali taip pat būti padarytas iš medžiagų, leidžiančių jį atpažinti techninėmis priemonėmis.

VI SKIRSNIS

ĮMONĖS IR ĮRENGINIAI, TURINTYS PAVOJINGOS JĖGOS

17 STRAIPSNIS

Specialus tarptautinis ženklas

1. Specialus tarptautinis ženklas įmonėms ir įrenginiams, turintiems pavojingos jėgos, žymėti, kaip numatyta Protokolo 56 straipsnio 7 punkte, yra trijų vienodo dydžio ryškiai oranžinės spalvos apskritimų, išdėstytų ant vienos ašies, grupė; atstumas tarp apskritimų turi būti lygus vienam spinduliui, kaip parodyta 5 paveiksle.

2. Ženklas turi būti tokio dydžio, kokio reikia pagal aplinkybes. Ant plataus paviršiaus gali būti ženklų pritvirtinta tiek, kiek jų reikia pagal aplinkybes. Kai įmanoma, ženklas turi būti pritvirtintas prie plokščių paviršių ar ant vėliavų, kad būtų matomas iš kiek galima daugiau pusių ir iš kiek galima didesnio atstumo.

3. Ant vėliavos atstumas tarp išorinių ženklo ribų ir greta esančių vėliavos šonų turi būti lygus vienam apskritimo spinduliui. Vėliava turi būti stačiakampio formos, o jos fonas – baltas.

4. Naktį arba kai matomumas ribotas, ženklas gali būti apšviestas arba pats šviesti. Jis taip pat gali būti padarytas iš medžiagų, leidžiančių jį atpažinti techninėmis priemonėmis.

5 pav. Specialus tarptautinis ženklas įmonėms ir įrenginiams, turintiems pavojingos jėgos, žymėti

II PRIEDAS

ŽURNALISTO, ATLIEKANČIO PAVOJINGĄ PROFESINĘ MISIJĄ, ASMENS PAŽYMĖJIMAS

Priešakinė pusė

<p>NOTICE</p> <p>This identity card is issued to journalists on dangerous professional missions in areas of armed conflicts. The holder is entitled to be treated as a civilian under the Geneva Conventions of 12 August 1949, and their Additional Protocol I. The card must be carried at all times by the bearer. If he is detained, he shall at once hand it to the Detaining Authorities, to assist in his identification.</p> <p>ملحوظة</p> <p>تصرف هذه البطاقة للصحفيين الكلفين بمهام مهنية خطيرة في مناطق النزاعات المسلحة وبحق لاساحتها أن يعامل بماملة الشخص الذي وفقاً لاتفاقيات جنيف للارعة "أب / أغسطس 1949" ولحقها (بروتوكولها) الإضافي الأول . ويجب أن يحتفظ صاحب البطاقة بها دوماً وإذا اعتقل فيجب أن يسلمها فوراً إلى سلطة الاعتقال لتساعد على تحديده هويته .</p> <p>NOTA</p> <p>La presente tarjeta de identidad se expide a los periodistas en misión profesional peligrosa en zonas de conflictos armados. Su titular tiene derecho a ser tratado como persona civil conforme a los Convenios de Ginebra del 12 de agosto de 1949 y su Protocolo adicional I. El titular debe llevar la tarjeta consigo, en todo momento. En caso de ser detenido, la entregará inmediatamente a las autoridades que lo detengan a fin de facilitar su identificación.</p> <p>AVIS</p> <p>La présente carte d'identité est délivrée aux journalistes en mission professionnelle périlleuse dans des zones de conflit armé. Le porteur a le droit d'être traité comme une personne civile aux termes des Conventions de Genève du 12 août 1949 et de leur Protocole additionnel I. La carte doit être portée en tout temps par son titulaire. Si celui-ci est arrêté, il la remettra immédiatement aux autorités qui le retiennent afin qu'elles puissent l'identifier.</p> <p>PASTABA</p> <p>Šis pažymėjimas išduodamas žurnalistams, esantiems ginkluoto konflikto rajonuose pavojingose profesinėse komandiruotėse. Pažymėjimosavininkas turi teisę, kad su juo elgtis kaip su civiliu pagal 1949 metų rugpjūčio 12 dienos Ženevos konvencijų pirmąjį protokolą. Šio pažymėjimo savininkas šį pažymėjimą visada turi nešiotis su savimi. Sulaikius, jis turi nedelsdamas pateikti pažymėjimą sulaikanciai valdžiai jo asmenybei nustatyti.</p>	<p>(Name of country issuing this card) (اسم القطر المصدر لهذه البطاقة) (Nombre del país que expide esta tarjeta) (Nom du pays qui a délivré cette carte) (Šalis, išdavusi šį pažymėjimą)</p> <p>IDENTITY CARD FOR JOURNALISTS ON DANGEROUS PROFESSIONAL MISSIONS</p> <p>بطاقة الهوية الخاصة بالصحفيين المكلفين بمهام مهنية خطيرة</p> <p>TARJETA DE IDENTIDAD DE PERIODISTA EN MISION PELIGROSA</p> <p>CARTE D'IDENTITÉ DE JOURNALISTE EN MISSION PÉRILLEUSE</p> <p>ŽURNALISTO, ESANČIO PAVOJINGOJE KOMANDIRUOTĖJE, ASMENS PAŽYMĖJIMAS</p>
--	--

Atvirkščioji pusė

<p>Issued by (competent authority) من قبل السلطة المختصة Emission par l'autorité compétente Izdane kompetentą valdžią</p> <p>Photograph of bearer صورة الشخص Fotografía del titular Fotografija du porteur Svetainė nuotrauka</p> <p>(Signature of bearer) (Signature of holder) (Signature du porteur) Savirūto parašas</p> <p>Name اسم Nom اسم Imię i nazwisko اسم Nom اسم Name le titre of bearer اسم Titre y fecha de asistimiento Date de date de naissance GIMIMO DATA, meta</p> <p>Correspondent of مترجم Correspondent de Korespondentas Specific occupational مهنه Categoría profesional Categorija profesionalinė Klasifikacija profesinė</p> <p>Valid for صالح Válida por Date de validez Galioti</p>	<p>Sex جنس Sexo Płeć</p> <p>Place مكان Lugar Miejscowość</p> <p>Group مجموعة Grupo Grupa</p> <p>Endorse (optional) ملاحظات Reserva (optional) Reserva (optional) Pozosta (optional)</p> <p>Profession (optional) المهنة Profesión (optional) Professione (optional) Professione (optional)</p> <p>Other (optional) أخر Otras (optional) Otras (optional)</p> <p>Other (optional) أخر Otras (optional) Otras (optional)</p> <p>Other (optional) أخر Otras (optional) Otras (optional)</p>	<p>Eyes العين Ojos Okno</p> <p>Color اللون Color Kolor</p> <p>Height الارتفاع Altura Wzrost</p> <p>Weight الوزن Peso Ciężar ciała</p> <p>Complexion الجلد Complexión Kolor skóry</p> <p>Hair الشعر Cabello Włosy</p> <p>Build البنية Complexión Kolor skóry</p> <p>Other (optional) أخر Otras (optional) Otras (optional)</p> <p>Other (optional) أخر Otras (optional) Otras (optional)</p> <p>Other (optional) أخر Otras (optional) Otras (optional)</p>
--	--	---